

FORVALTNINGSREVISJONS-
RAPPORT 4-2025

PPT OG SKOLENES FØRHENVISNINGSSARBEID

UTARBEIDET FOR
KONTROLLUTVALGET I
LUNNER KOMMUNE

INNLANDET REVISJON IKS

4. juni 2025
2025-647/JGB/GSL

FORORD

Denne rapporten er et resultat av forvaltningsrevisjonsprosjektet *PPT og skolenes før-henvisningsarbeid* som er gjennomført på oppdrag av kontrollutvalget i Lunner kommune.

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave som innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak, jf. kommuneloven § 23-3.

Prosjektarbeidet er utført i perioden august 2024 til mai 2025 av forvaltningsrevisor Jorun Gilje Buggeland. Guro Selfors Lund er oppdragsansvarlig revisor. Anne Live Jensvoll har kvalitetssikret rapporten.

Utkast til rapport er sendt kommunedirektøren til uttalelse. Svaret fra kommunedirektøren er vedlagt rapporten.

Vi retter en stor takk til alle som har bidratt med informasjon i prosjektet!

Lillehammer, 4. juni 2025

Guro Selfors Lund
Oppdragsansvarlig revisor

Jorun Gilje Buggeland
Prosjektansvarlig revisor

Innholdsfortegnelse

Forord.....	2
Innholdsfortegnelse	3
Sammendrag	5
1 Innledning	8
1.1 Bestillingen fra kontrollutvalget	8
1.2 Formål og problemstillinger	8
1.3 Ny opplæringslov	9
1.4 Avgrensninger	9
1.5 Rapportens oppbygging	10
2 Metode.....	11
2.1 Dokumentanalyse	11
2.2 Intervjuer	12
2.3 Kvalitetssikring – Relevans og pålitelighet.....	12
3 Lunner kommune	14
3.1 Grunnskolene i Lunner kommune	14
3.2 PP-tjenesten.....	15
4 Kilder til revisjonskriterier	17
5 Systemrettet arbeid	18
5.1 Revisjonskriterier	18
5.2 PP-tjenestenes systemrettede arbeid	21
5.3 PPT sitt ansvar, rolle og oppgaver	29
5.4 Prosedyrer	30
5.5 Møteplasser mellom PPT og skolene.....	34
5.6 Revisjonens vurderinger	35
6 Skolenes førhenvisningsarbeid	37
6.1 Revisjonskriterier	37
6.2 Rutiner og skjemaer.....	39
6.3 Elevdokumentasjon	40
6.4 Informasjon fra intervjuer	42
6.5 Revisjonens vurderinger	43
7 Kommunens omfang av spesialundervisning/ individuelt tilrettelagt opplæring	45
7.1 Omfanget spesialundervisning/ITO i Lunner kommune.....	45
7.2 Informasjon fra intervjuer	47

7.3	Oppsummering	47
8	Konklusjoner og anbefalinger	48
8.1	Konklusjoner	48
8.2	Anbefalinger	49
	Referanser	50
Vedlegg	Kommunedirektørens uttalelse.....	52

SAMMENDRAG

Kontrollutvalget i Lunner kommune bestilte i juni 2024 en forvaltningsrevisjon om PP-tjenesten og arbeidet skolene gjør før de henviser elever til PPT. Formålet med revisjonen har vært å undersøke PP-tjenestens og grunnskolenes arbeid for elever med særlige behov. Vi har undersøkt følgende tre problemstillinger:

1. I hvilken grad bistår PPT skolene med systemrettet arbeid for å legge opplæringen til rette for elever med særlige behov?
2. I hvilken grad gjennomfører og dokumenterer skolene de tiltakene de iverksetter innenfor det ordinære opplæringstilbudet før elever henvises til PPT?
3. Hva er mulige forklaringer på kommunens lave omfang av spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring?

Den tredje problemstillingen omtaler hva som kan være mulige forklaringer på kommunens lave omfang av individuelt tilrettelagt opplæring. Denne har vi ikke vurdert opp mot revisjonskriterier. Vi oppsummerer imidlertid funnene i kapittel 7.3. Konklusjonene nedenfor omtaler de to andre problemstillingene i prosjektet, som begge er vurdert opp mot revisjonskriterier.

Revisjonsprosjektet er gjennomført med en kombinasjon av intervju, kartlegging og dokumentanalyse. Vi har hatt oppstartsmøte med kommunen. Vi har gjennomført fire intervjuer med ledere og ansatte i kommunen som i kraft av sine stillinger har kunnskap om PPTs og skolenes arbeid. Vi har også sendt ut skriftlig kartleggingsskjema til kommunens tre PP-rådgivere og logoped, samt et annet kartleggingsskjema til kommunens fire rektorene i grunnskolen. Spørsmålene tilsvarte det vi ellers ville spurt om i personlige intervjuer. Skjemaene hadde åpne svarfelt, ikke faste svaralternativer, som skulle fylles ut. Vi har i tillegg stilt konkrete spørsmål til enkelte ansatte per e-post og fått svar på disse. Vi har videre gjennomgått kommunens relevante styringsdokumenter, rapporter, rutiner og maler. Dokumentene er gjennomgått og analysert med tanke på å belyse kommunens arbeid med spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring. Vi har i revisjonsperioden hatt tilgang til systemet Visma Flyt PPT og har gjennomgått et utvalg elevmapper. Hensikten var å se hvilken dokumentasjon skolene har lagt ved henvisningene til PPT.

I forvaltningsrevisjon benytter vi revisjonskriterier. Hensikten med revisjonskriterier er at det skal settes opp noen autoritative standarder som kommunens praksis kan måles opp mot og som er grunnlaget for revisjonens vurderinger. Revisjonskriteriene i rapporten er blant annet hentet fra opplæringsloven med forskrifter og *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging*.

Her følger konklusjonene våre for problemstilling en og to:

Problemstilling 1: I hvilken grad bistår PPT skolene med systemrettet arbeid for å legge opplæringen til rette for elever med særlige behov?

Vi konkluderer med PP-tjenesten i Lunner til en viss grad bistår skolene med forebyggende arbeid og kompetanse- og organisasjonsutvikling. De gir skolene veiledning i ressursteam og har fast tilstedeværelse på skolene. PPT

bidrar også i tverrfaglige samarbeidsfora og pågående utviklingsarbeid i kommunen. Vi konkluderer videre med at:

- PPT sin ressursituasjon over tid fører til at det ikke er nok kapasitet til å bistå skolene med systemrettet arbeid i den grad skoleledelsen og PPT ønsker og ser behov for. Det meste av PP-tjenestens tid brukes til arbeidet med enkeltelever.
- Det er behov for å sette PPTs bistand til skolene bedre i system. Kommunen har i liten grad avklart hva PPTs systemrettede ansvar, rolle og oppgaver ovenfor skolene skal omfatte. Det mangler prosedyrer for hvordan PPT skal samarbeide med skolene på et systemnivå.
- Kommunen har rutiner som ikke er ferdig reviderte etter innføringen av ny opplæringslov fra 1. august 2024.
- PP-rådgivernes systemrettede arbeid varierer fra skole til skole. Vi mener at det er en fare for at bistanden blir personavhengig. Når PPTs nylig utarbeide årshjul fullt ut tas i bruk, kan det sikre at viktig systemarbeid gjennomføres på alle skolene uavhengig av hvem som er PP-rådgiver.
- PPT er en liten og sårbar tjeneste. Det er viktig at kommunen sikrer at alle enkeltelever og skoler får nødvendig bistand fra PPT, uavhengig av den enkelte PP-rådgivers tilstedeværelse.
- Det er positivt at PPT har satt i gang arbeid med å forbedre sine interne system og rutiner.
- Kommunen har en målsetting om at flest mulig elever får god tilrettelegging innenfor ordinær tilpasset opplæring og at færrest mulig har behov for vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. Det er igangsatt arbeid og prosjekter som kan bidra til å komme nærmere målet. Vi savner imidlertid en samlet plan, eller risikovurdering, av hvordan målsettingen skal nås.
- Rektorene i Lunnarskolen fatter alltid vedtak om spesialundervisning/ITO i tråd med PPTs sakkyndige vurdering, til tross for at denne kun er rådgivende. Det er viktig at kommunen sikrer PP-rådgivernes faglige uavhengighet i sakkyndighetsarbeidet.
- Det er lagt opp til møteplasser mellom skolene og PPT på både individ- og systemnivå. Det varierer noe mellom skolene hvilke møtearenaer PP-rådgiver har med skolene og hvorvidt disse omfatter møter med ledelsen.

Problemstilling 2: I hvilken grad gjennomfører og dokumenterer skolene de tiltakene de iverksetter innenfor det ordinære opplæringstilbudet før elever henvises til PPT?

Vi konkluderer med at skolene i begrenset grad gjennomfører og dokumenterer tiltak før elever henvises til PP-tjenesten. Vi fant lite dokumentasjon på gjennomførte tiltak i elevdokumentasjonen som fulgte henvisningene til PPT. Evaluering av tiltakene var også i liten grad dokumentert. I intervju fikk vi informasjon om at skolene prøver ut tiltak og evaluerer disse, men i varierende grad. Det er lite systematikk i arbeidet og tiltakene er ofte generelle og kortvarige.

Lunner kommune mangler rutiner både for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før elever henvises til PPT og for bruk av kartleggingsverktøy. Hva som bør forsøkes av tiltak vil variere fra sak til sak. Felles rutiner kan likevel sikre

en mer systematisk utprøving av tiltak, evaluering og dokumentering av disse. Det vil gi PPT mer informasjon om eleven og et bedre utgangspunkt for videre kartlegging og utredning.

Anbefalinger

På bakgrunn av revisjonens konklusjoner angående de to problemstillingene, anbefaler vi følgende:

- Kommunen bør innrette PP-tjenesten slik at den både kan ivareta enkeltelever og bistå skolene med forebyggende arbeid og kompetanse- og organisasjonsutvikling.
- Kommunen bør utarbeide en samlet plan for arbeidet med å sikre at flest mulig elever får god tilrettelegging innenfor ordinær opplæring og færrest mulig har behov for individuell tilrettelagt opplæring.
- Kommunen bør avklare hva PPTs systemrettede arbeid på skolene skal omfatte og utarbeide nødvendige prosedyrer for dette.
- Kommunen bør utarbeide rutiner for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før elever henvises til PPT og for bruk av kartleggingsverktøy.
- Kommunen bør sørge for at rutiner jevnlig revideres.
- Kommunen bør avklare hvilke elevsaker PPT skal jobbe med.
- Kommunen bør sikre den enkelte PP-rådgivers faglige uavhengighet.
- Kommunen bør sikre at alle skoler og elever får nødvendig bistand fra PPT uavhengig av den enkelte PP-rådgivers tilstedeværelse.
- Kommunen bør vurdere om alle PP-rådgiverne skal ha jevnlig møter med skoleledelsen.

1 INNLEDNING

1.1 Bestillingen fra kontrollutvalget

Kontrollutvalget i Lunner kommune fattet følgende vedtak i juni 2024, sak 42/2024:

1. Innlandet Revisjon IKS bes om å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjektet i tråd med prosjektplanen med følgende justering av fremdriftsplan:
 - Prosjektet gjennomføres innenfor en ramme på inntil 300 timer, med gjennomføring høsten 2024 (150 timer) og vinteren 2025 (150 timer).¹
2. Revisjonsprosjektet skal besvare følgende spørsmål:
 - I hvilken grad bistår PPT skolene i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen til rette for elever med særskilte behov?
 - Hva er mulige forklaringer på kommunens lave omfang av spesialundervisning?
 - Hvordan gjennomfører og dokumenterer skolene de tiltakene de iverksetter innenfor det ordinære opplæringstilbudet før det sendes henvisning til PPT?
3. Kontrollutvalget ber Innlandet Revisjon IKS i sin gjennomføring av prosjektet løpende vurdere muligheten for å øke nytteverdien av forvaltningsrevisjonen ved å gjennomføre en sammenligning mellom Lunner og Jevnaker. En eventuell tilleggsbestilling av en sammenligning, ut over de områdene som omtales i revisjonsprosjektene, vurderes nærmere i første møte i 2025 i forbindelse med revisors rapportering av status for prosjektet.

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med revisjonen er å undersøke PP-tjenestens og grunnskolenes arbeid for elever med særlige behov. Vi har i tråd med bestillingen fra KU undersøkt tre problemstillinger:

1. **I hvilken grad bistår PPT skolene med systemrettet arbeid for å legge opplæringen til rette for elever med særlige behov?**
2. **I hvilken grad gjennomfører og dokumenterer skolene de tiltakene de iverksetter innenfor det ordinære opplæringstilbudet før elever henvises til PPT?**
3. **Hva er mulige forklaringer på kommunens lave omfang av spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring?**

Den tredje problemstillingen ovenfor er ikke undersøkt opp mot revisjonskriterier.

Vi har gjort noen mindre endringer sammenlignet med vedtaket i kontrollutvalget:

¹ Dette ble høsten 2024 endret til 100 timer i 2024 og 200 timer i 2025.

- I den første problemstillingen har vi erstattet *kompetanse- og organisasjonsutvikling* med *systemrettet arbeid*. *Kompetanse og organisasjonsutvikling* er en del av det systemrettede arbeidet. Gjennom endringen favner vi temaet bredere.
- Vi har endret begrepet *særskilte* behov til *særlige* behov. Særlige behov viser til elever som har behov for særlig tilrettelegging av opplæringen.
- Vi har endret fra *hvordan* til *i hvilken grad* tiltakene dokumenteres i problemstilling to. I tillegg har vi gjort noen mindre språklige endringer.
- I ny opplæringslov er begrepet *spesialundervisning* delvis erstattet med *individuell tilrettelagt opplæring*. Vi har derfor lagt til dette begrepet i problemstilling tre ovenfor.
- Vi har endret rekkefølgen på de to siste problemstillingene.

1.3 Ny opplæringslov

Ny opplæringslov med forskrifter ble innført fra skolestart 2024. Begrepet *spesialundervisning* er endret til *individuell tilrettelegging* og omfatter tre rettigheter:²

1. *Individuell tilrettelagd opplæring* (ITO) handler om faglig tilrettelegging for å få et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. § 11-6. Skolen henviser elever som kan ha rett til ITO til PP-tjenesten som utarbeider en sakkyndig vurdering. På bakgrunn av sakkyndig vurdering fattet skolen et vedtak om ITO.
2. *Personlig assistanse* innebærer praktisk hjelp og bistand fra en person som kan hjelpe eleven i skolehverdagen og gjøre det mulig for eleven å delta i undervisningen, jf. §11-4. Skolen fattet vedtak om tjenesten.
3. *Fysisk tilrettelegging* innebærer at elever har rett til nødvendige tekniske hjelpemidler og fysiske tilrettelegginger for at de skal kunne delta i opplæringen og få tilfredsstillende utbytte av den, jf. § 11-5. Skolen fattet vedtak om tjenesten.

Opplæringsloven stiller ikke krav om at skolen må innhente en sakkyndig vurdering fra PPT før det fattes et vedtak om personlig assistanse eller fysisk tilrettelegging.

1.4 Avgrensninger

Vi vil i hovedsak benytte ny opplæringslov som grunnlag i rapporten, fordi revisjonen er gjennomført etter innføringen av denne. Vi vil bruke begrepet *spesialundervisning* når vi henviser til prosedyrer og andre dokumenter utarbeidet før 1. august 2024. Utover det bruker vi begrepet *individuell tilrettelagt opplæring*, forkortet til *ITO*.

Revisjonen omfatter elever i opplæringspliktig alder i kommunale grunnskoler. Vi ser altså ikke på spesialpedagogisk hjelp i barnehager eller voksenopplæring.

Problemstilling to omhandler hvordan skolene arbeider for å tilpasse opplæringen før det sendes henvisning til PPT. Undersøkelsen er avgrenset til konkrete saker der det er sendt henvisning til PPT, ikke skolenes generelle arbeid med å tilpasse opplæringen. Vi foretar ikke en kvalitativ vurdering av de tiltakene skolene har iverksatt.

² <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/individuell-tilrettelegging/>

1.5 Rapportens oppbygging

I neste kapittel skal vi redegjøre for hvordan vi metodisk har gått frem for å innhente informasjonen rapporten bygger på. Kapittel tre er et bakgrunnskapittel som blant annet gir en kort beskrivelse av kommunens grunnskoler og PP-tjeneste. Kapittel fire viser hvilke kilder til revisjonskriterier vi har benyttet.

I kapittel fem og seks behandles de to første problemstillingene. Vi har der utledet revisjonskriteriene som utgjør grunnlaget for våre vurderinger. Deretter presenterer vi innhentede data, før vi avslutningsvis ser disse opp mot kriteriene. I kapittel syv ser vi nærmere på den siste problemstillingen. Denne vurderes ikke opp mot revisjonskriterier.

I kapittel åtte konkluderer vi på problemstillingene, og gir våre anbefalinger til kommunen.

Kommunedirektørens uttalelse til rapporten ligger som vedlegg.

2 METODE

Revisjonen bygger på data som er innhentet ved hjelp av flere metoder og fra ulike datakilder. Vi har innhentet opplysninger fra dokumentanalyse, intervjuer og gjennomgang av enkeltsaker.

Vi gjennomførte oppstartsmøte med kommunen 23. august 2024. Fra kommunen møtte kommunalsjef for Kultur og oppvekst Soon Elisabeth Øhring og enhetsleder for Pedagogisk psykologisk tjeneste Kari Vatndal Rustad. Fra Innlandet Revisjon IKS møtte oppdragsansvarlig revisor Guro Selfors Lund og prosjektansvarlig revisor Jorun Gilje Buggeland. I møtet gjennomgikk vi ulike sider ved gjennomføringen av prosjektet, og kommunen gav innspill og opplysninger for det videre prosjektarbeidet. Referatet fra oppstartmøtet ble oversendt møtedeltakerne for verifisering. Revisjonen fikk oppnevnt Soon Elisabeth Øhring som kontaktperson.

2.1 Dokumentanalyse

Vi har gjennomgått kommunens relevante styringsdokumenter og rapporter. Det omfatter blant annet *Strategiplan for oppvekst 2020 – 2040*,³ *Økonomi og handlingsplaner*,⁴ *Tilstandsrapport for grunnskolen 2022-23*⁵ og *årsrapport 2023*⁶. Dokumentene har vi funnet på kommunens hjemmeside eller fått tilsendt.

Vi har bedt om å få tilsendt alle relevante prosedyrer, rutiner og maler. Dokumentene er gjennomgått og analysert med tanke på å belyse kommunens arbeid med elever med særlige behov. Det omfatter blant annet:

- *Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1» datert august 2021*⁷
- *Hva er Lunnermodellen? Systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn, unge og familier*⁸
- *Ressursteam skole*⁹
- *Informasjonsoverføring knyttet til særlig utsatte elever – fra ungdomsskole til videregående skole*¹⁰
- *Rutiner for overgang fra barnehage til SFO/skole*¹¹
- *Plan for leseopplæringen i Lunnerskolen (utkast)*¹²

³ Vedtatt av kommunestyret 15. desember 2022

<https://img6.custompublish.com/getfile.php/5117138.3016.zwmktuul7lwatt/Strategiplan%2Bfor%2Boppvekst.%2BEndelig%2Bversjon.pdf?return=www.lunner.kommune.no>

⁴ Det omfatter både *Økonomi og handlingsplan 2025-2028* (<https://pub.framsikt.net/2025/lonner/bm-2025-okonomi-og-handlingsplan-2025-til-2028-vedtatt#/>) Vedtatt i kommunestyret 12. desember 2024 sak 123/24) og *Økonomi og handlingsplaner 2024-2027* (<https://pub.framsikt.net/2024/lonner/bm-2024-%C3%B8konomi-og-handlingsplan-2024-2027-vedtatt#/>)

⁵ Tilstandsrapport for grunnskolen 2022-2023 ble vedtatt i kommunestyret 14. desember 2023, sak 163/23. https://innsynpluss.onacos.no/api/presentation/v2/nye-innsyn/filer/v-89ab5d54_6eed_4d56_a2cd_6e5d08657faa-171477_1_A!d-2021050001!PqV1pe?pid=91

⁶ https://pub.framsikt.net/2023/lonner/mr-202312-%C3%A5rsrapport_2023/#/home

⁷ Vi mottok denne fra kommunen. Den ble sist revidert 1. august 2021, men er under revidering.

⁸ Vi mottok dokumentet fra leder av PPT i august 2024. Det er datert 17. august 2022.

⁹ Vi mottok dokumentet i forbindelse med arbeidet med revisjonsrapporten 18-2022 *Psykiske helsetjenester til ungdom i Lunner kommune*. Vi fikk bekreftet i februar 2025 at dokumentet fremdeles er gyldig.

¹⁰ Ibid. Godkjent fra 7. mars 2022.

¹¹ Gjeldende fra 1. januar 2023. Vi mottok dokumentet fra leder av PPT i august 2024

¹² Vi mottok et utkast til dokumentet fra leder av PPT i august 2024 og er informert om at planen skal iverksettes fra høsten 2025.

Vi er informert om at dokumentene ligger i kvalitetssystemet Netpower. Vi har ikke gjennomgått systemet.

Vi har i revisjonsperioden hatt tilgang til systemet Visma Flyt PPT og har gjennomgått et utvalg elevmapper. Hensikten var å se hvilken dokumentasjon skolene har lagt ved henvisningene til PPT, jf. kapittel seks. Merkantilt ansatt i PP-tjenesten gav oss en oversikt over elever ved hver av de fire grunnskolene som per 30. januar 2025 hadde en aktiv sak i PPT. Oversiktene viste at totalt 29 elever ble henvist til PPT i 2024. Av disse elevene, gjorde vi et utvalg av tre elever per skole. Så langt det lot seg gjøre, valgte vi ut fra kjønn, klassetrinn og når på året de ble henvist til PPT. En skole hadde kun henvist to elever i 2024. Vi valgte da ut en tredje elev som var blitt henvist på slutten av 2023. Ved alle skolene gjorde vi i tillegg stikkprøver av enda to elever. Det kommer vi nærmere tilbake til i kapittel seks.

2.2 Intervjuer

Vi har intervjuet ledere og ansatte i kommunen som i kraft av sine stillinger har kunnskap om PPTs og skolenes arbeid. Intervjuene ble gjennomført på Teams mellom august 2024 og april 2025. Vi har snakket med

- kommunalsjef Kultur og oppvekst
- skolefaglig rådgiver
- enhetsleder for PP-tjenesten
- konstituert enhetsleder for PP-tjenesten

I forkant av intervjuet, sendte vi en oversikt over hvilke spørsmål eller temaer vi ville ta utgangspunkt i. Spørsmålene var ulikt utformet ut ifra hvilken rolle den enkelte har. Alle intervjureferatene er verifiserte.

Vi har også sendt ut

- skriftlig kartleggingsskjema til kommunens tre PP-rådgivere og logoped og
- et annet skriftlig kartleggingsskjema til kommunens fire rektorene i grunnskolen.

Vi mottok svar fra alle. Spørsmålene tilsvarte det vi ellers ville spurt om i personlige intervjuer. Skjemaene hadde åpne svarfelt, ikke faste svaralternativer, som skulle fylles ut. I den videre rapporten, vil også svar på kartleggingsskjemaer omtales som informasjon fått i intervjuer.

Vi har i tillegg stilt konkrete spørsmål til enkelte ansatte per e-post og fått svar på disse.

2.3 Kvalitetssikring – Relevans og pålitelighet

Prosjektet er gjennomført i henhold til *RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon* som er gjeldende som god kommunal revisjonsskikk fastsatt av NKRF (tidligere Norges kommunerevisorforening). Innlandet Revisjon IKS har et internt kvalitetssikringssystem som er i samsvar med RSK 001.

Dataens relevans er knyttet til om undersøkelsen representerer den virkelige situasjonen. Med pålitelighet menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige. Et viktig tiltak for å sikre relevans og pålitelighet er at undersøkelsen bygger på data som er innhentet ved hjelp av flere metoder og fra ulike datakilder. Vi har i

prosjektet kombinert flere metodiske fremgangsmåter. Samsvar mellom beskrivelser og fakta fra flere kilder styrker dataens relevans og pålitelighet.

Når det gjelder *dataens relevans* mener revisjonen at vi har samlet inn tilstrekkelig data til å besvare problemstillingene. Vi har benyttet både skriftlige dokumenter og ansatte i kommunen som kilder til informasjon. Vi har valgt ut ledere og ansatte som i kraft av sine stillinger forutsettes å ha god oversikt over kommunens arbeid innenfor temaet. Når det gjelder saksgjennomgangen av elevmapper, har vi gjort et lite utvalg. Vi mener likevel det er tilstrekkelig for å belyse aktuell problemstilling. Det er alltid en risiko for at et tilfeldig utvalg elever kan føre til at noen grupper er underrepresentert eller overrepresentert. Vi mener likevel at utvalget gir oss tydelige indikasjoner på hvordan skolenes praksis er dokumentert. Etter revisjonens oppfatning gir innsamlede data et relevant og tilstrekkelig grunnlag for å belyse og vurdere hvorvidt kommunen oppfyller kriteriene vi har vurdert den opp mot. Det er likevel viktig å være oppmerksom på at de opplysninger som kommer frem i rapporten nødvendigvis er et utvalg av fakta.

Dataenes *pålitelighet* har blant annet blitt ivaretatt ved verifisering av intervjureferater. Deler av rapporten er sendt på faktasjekk i kommunen, og vi har innhentet uttalelse fra kommunedirektøren på utkastet til rapport. Det er likevel flere faktorer som kan påvirke datamaterialet vi har innhentet, og som revisjonen har vært oppmerksomme på når vi har gjort vurderinger opp mot problemstillingene som skal besvares. Vi har blant annet ikke innhentet informasjon fra elever, foresatte eller lærere som jobber tett på disse.

3 LUNNER KOMMUNE

Grunnskolene og PP-tjenesten er organisert under kommunalområde *Kultur og oppvekst* som ledes av en kommunalsjef. Kommunalsjefens ansvarsområde består av skole, barnehage, PPT, helsestasjon, barneverntjenesten, vertskommunesamarbeid Lunner og Gran kulturkontor, bibliotek og frivilligsentralen. Det omfatter blant annet personalansvaret for alle enhetslederne i denne sektoren.

Nedenfor omtaler vi kommunens grunnskoler og PP-tjeneste som bakgrunnsinformasjon for rapporten videre.¹³ Presentasjonen av de fire grunnskolene er gjort på bakgrunn av informasjon fra kommunens hjemmeside.

3.1 Grunnskolene i Lunner kommune

Skoleadministrasjonen i Lunner består av kommunalsjef, skolefaglig rådgiver og skolefaglig veileder. Skolefaglig rådgiver arbeider med administrativt arbeid og veiledning knyttet til lovverk, herunder blant annet skolemiljøsaker. Vedkommende følger opp ulike utviklingsprosjekter skolen og kommunen deltar i, samt utarbeider rutiner og prosedyrer. Skolefaglig rådgiver bistår også i arbeidet med strategiske dokumenter og politiske saker. Skolefaglig veileder er pensjonist, ansatt noen timer per uke og jobber da hovedsakelig med skolemiljøsaker.

Grua skole har om lag 150 elever fordelt på første til syvende trinn. Skolens 22 ansatte omfatter rektor og assisterende rektor, kontaktlærere, faglærere, assistenter og SFO-leder.¹⁴ Grua skole er en PALS-skole. PALS står for positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling. Skolen oppgir på hjemmesiden at de ønsker å skape en trygg og positiv skolekultur som fremmer læring og sosial kompetanse.

Lunner barneskole har i overkant av 330 elever. De 46 ansatte omfatter rektor, assisterende rektor og fagleder, kontaktlærere, faglærere, spesialpedagog, miljøterapeut, vernepleier, fagarbeider og assistenter i skole og/eller SFO.¹⁵ Verdiane *åpenhet*, *raushet* og *ansvar* er forankret i skolens plattform. Verdiane skal, etter informasjon på hjemmesiden, være tydelige i samhandling mellom elevene, mellom elever og ansatte og mellom skolen og foresatte.

Harestua skole har omtrent 400 elever fra første til tiende trinn. De fleste ungdommene på Grua har ungdomsskoletilbudet sitt ved Harestua skole. Skolen har omtrent 55 ansatte fordelt på rektor, assisterende rektor og inspektør på barnetrinnet, saksbehandler, kontaktlærere, faglærere, skolelos¹⁶ og fagarbeidere/assistenter.¹⁷ I likhet med Grua skole, er også Harestua en PALS-skole. På hjemmesiden vises det til at de berømmer elevatferd som skaper trygget, respekt og ansvar.

¹³ I og med at revisjonen er begrenset til grunnskolene, vil vi ikke omtale Gran og Lunner voksenopplæring. For mer informasjon: [Voksenopplæring - Lunner kommune](#)

¹⁴ <https://www.lunner.kommune.no/grua-skole.582984.no.html>

¹⁵ <https://www.lunner.kommune.no/lonner-barneskole.582981.no.html>

¹⁶ <https://www.buudir.no/prosjekter/skolelos/>

¹⁷ <https://www.lunner.kommune.no/harestua-skole.582983.no.html>

Lunner ungdomsskole har ca. 190 elever. Skolens 35 ansatte omfatter rektor og assisterende rektor, kontaktlærere, faglærere, barne- og ungdomsarbeidere, miljøarbeider og skolelos.¹⁸ Skolen har en gjesteavdeling for grunnskoleelever som Akershus og Innlandet fylkeskommune har ansvar for. Skolen visjon er: *Fra mulighet til virkelighet*. Vi er informert om at Lunner ungdomsskole er en IKO-skole (Identifisering, Kartlegging og Oppfølging). Det er en systematisert metode for å følge opp elever som står i fare for enten å stryke i fag eller ikke å ha vurderingsgrunnlag i fag.¹⁹

3.2 PP-tjenesten

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i Lunner ledes av en enhetsleder. Tjenesten består av 6,15 årsverk:²⁰

- 4,8 årsverk PP-rådgivere inkludert omtrent 50 % ressurs lederfunksjon
- 0,5 årsverk logoped²¹
- 0,5 årsverk spesialpedagog i barnehagene²²
- 0,35 årsverk merkantil funksjon.

På kommunens nettsider står det at PP-tjenesten jobber innenfor fire hovedområder:²³

- *Utredning* av barnets behov ved hjelp av samtaler, observasjon og forskjellig type testing
- *Oppfølging* i form av råd og veiledning til foresatte, barnehageansatte og lærere
- *Sakkyndig vurdering* som skal ta stilling til om barnet/eleven har tilfredsstillende utbytte av barnehagetilbudet/opplæringstilbudet
- *Systemarbeid*, blant annet gjennom deltagelse i ressursteam i barnehager og skoler. PPT hjelper også barnehager og skoler med organisasjonsutvikling og kompetanseheving (kurs).

Det er også informasjon om hva PPT og logoped kan bistå med og hvordan tjenesten kan kontaktes. Der finner man henvisningsskjemaer for logopedtjeneste, barn under skolepliktig alder, elever i grunnskolen og for voksne. Informasjonen er oppdatert med riktige begreper etter innføringen av ny opplæringslov.²⁴

I kommunens dokument *Økonomi- og handlingsplan 2025-2028*²⁵ står det at PP-rådgivere gjennomfører sakkyndige utredninger og vurderer behov for individuelt tilrettelagt opplæring. De arbeider også med systemrettede tiltak, veiledning, kompetanseheving og pedagogisk utviklingsarbeid i skole, barnehage og voksenopplæring. PPT har videre en viktig rolle i det tverrfaglige arbeidet med barn og unge (Lunnermodellen) og i arbeidet med veiledere, rutiner og prosedyrebeskrivelser. For planperioden nevnes fire områder som viktigste veivalg for PP-tjenesten i Lunner:

¹⁸ <https://www.lunner.kommune.no/lunner-ungdomsskole.582982.no.html>

¹⁹ <https://innlandetfylke.no/tjenester/skole-og-utdanning/opplaring-i-skole/vare-skoler/tilstandsrapport-for-videregaende-opplaring-i-innlandet-fylkeskommune-skoleareet-2023-2024/>

²⁰ jf. kommunens *Økonomi- og handlingsplan 2025-2028*

²¹ Logopeden arbeider med kartlegging, tiltak og veiledning knyttet til blant annet språk, tale og stemmevansker, jf. Tilstandsrapport for grunnskolen 2022-23

²² Kommunen har et barnehageteam som består av et halvt årsverk lønnet av PPT og ett årsverk lønnet av barnehage, jf. Tilstandsrapport for grunnskolen 2022-23, kapittel 7.1.

²³ <https://www.lunner.kommune.no/ppt-og-logoped.582986.no.html>

²⁴ Gjennomgått i november 2024

²⁵ [Pedagogisk psykologisk tjeneste](#)

1. Tidlig innsats og forebyggende arbeid: PPT skal øke fokuset på forebyggende arbeid og tidlig innsats, blant annet gjennom intensiv opplæring og tilpasset opplæring. Målet er, ifølge planen, å komme tidlig inn med veiledning og forslag til tiltak innenfor det ordinære, slik at elever får raskt hjelp og vansker ikke utvikler seg. Det er også en målsetting at PPT øker tilstedeværelsen i skolene, slik at de kan jobbe forebyggende og tverrfaglig i tett dialog med skolene og andre instanser, og for å bidra til en universell utforming av opplæringen.
2. Tverrfaglig samarbeid: PPT samarbeider på tvers i kommunen for å bidra til at kompetansen utvikles i et tverrfaglig fellesskap med andre instanser. Det skal, etter planen, jobbes med rutiner og årshjul for å forankre samarbeidet.
3. Utviklingsarbeid: PPT jobber med å utvikle nye rutiner, maler og årshjul i tråd med ny opplæringsloven.
4. Kompetanseheving og prosjekter: PPT deltar i ulike prosjekter. Det omfatter Læringsmiljøprosjektet og Desentralisert ordning for kompetanseutvikling (Dekomp). I tillegg sitter PPT blant annet i en styringsgruppe for et prosjekt som handler om å kartlegge individuelt tilrettelagt opplæring i kommunen, jf. økonomi- og handlingsplanen.

Vi er informert om at PP-rådgiverne har fordelt ansvaret for de enkelte skolene seg imellom. De har egne kontorer på den skolen de har ansvaret for og arbeider der en til tre dager i uken.

Vi merker oss at kommunen ikke har utarbeidet en tilstandsrapport for grunnskolen skoleåret 2023-2024. Dette var et krav i tidligere opplæringslov § 13-3e som fremdeles var operativt det aktuelle skoleåret. Den årlige rapporten var etter loven en del av kommunens oppfølgingsansvar, og den skulle vært drøftet av kommunestyret. Dette er endret i ny opplæringslov der det fra 1. august 2024 ikke lenger er et krav om at kommunen skal utarbeide en årlig rapport.

4 KILDER TIL REVISJONSKRITERIER

Revisjonskriterier er de lover, forskrifter, retningslinjer, kommunale vedtak, faglige standarder m.m. som sier noe om hvordan virksomheten skal drives. Hensikten med revisjonskriteriene er at det skal settes opp noen autoritative «standarder» som kommunens praksis kan måles opp mot og som er grunnlaget for revisjonens vurderinger. Revisjonskriteriene utledes med utgangspunkt i problemstillingene. I og med at revisjonskriteriene er uttrykk for en norm eller et ideal for hvordan tilstanden bør være, danner kriteriene også utgangspunkt for revisjonens anbefalinger.

Vi har brukt følgende kilder til revisjonskriterier:

- Opplæringsloven²⁶
- *Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta)*²⁷
- Prop. 57L (2022-2023) *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*²⁸
- Kunnskapsdepartementet Prop. 100 L (2020-2021) *Endringer i velferdstjenestelovgivningen*²⁹
- Utdanningsdirektoratet *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging* (sist endret 1.8.2024)³⁰
- Utdanningsdirektoratet: *Kvalitetskriterium i PP-tenesta* (sist endret 1.8.2024)³¹
- Meld. St. 6 (2019-2020) *Tett på -tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*³²
- Nasjonal veileder (2022): *Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier*³³

Vi vil utlede konkrete revisjonskriterier i kapittel fem og seks.

²⁶ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30?q=oppl%C3%A6ringsloven> og

<https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1998-07-17-61?q=oppl%C3%A6ringsloven>

²⁷ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2024-06-03-900?q=oppl%C3%A6ringsloven>

²⁸ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20222023/id2967679/>

²⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-100-l-20202021/id2838338/>

³⁰ <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/veileder-for-tilpasset-opplaring-og-individuell-tilrettelegging/>

³¹ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/kvalitetskriterium-i-pp-tenesta/>

³² [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

³³ [Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier - Helsedirektoratet](#)

5 SYSTEMRETTET ARBEID

Vi har undersøkt følgende problemstilling:

I hvilken grad bistår PPT skolene med systemrettet arbeid for å legge opplæringen til rette for elever med særlige behov?

5.1 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene til denne problemstillingen er utledet fra opplæringsloven med forarbeider, Utdanningsdirektoratets kvalitetskriterier for PP-tjenesten og relevante proposisjoner og veiledere.

5.1.1 OPPLÆRINGSLOVEN OG FORARBEIDER

Opplæringsloven § 11-13 fastslår at PPT skal:

- a) støtte og rettleie skolene i å greie ut behov for tilrettelegging av opplæringa og i å setje inn tiltak så tidleg som mogleg når det trengst*
- b) hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringstilbudet blir så inkluderande og godt tilrettelagt som mogleg.*

Det står videre at når en elev har rett til en sakkyndig vurdering, er det PPT som skal utarbeide denne.³⁴

Ny opplæringslov tydeliggjør PPTs systemrettede oppgaver sammenlignet med tidligere, jf. forarbeidende til loven Prop. 57 L (2022-2023). Det presiseres at PPT skal samarbeide med, og støtte, skolen i arbeidet med å skape gode opplæringstilbud. PPT skal bistå skolene med kompetanse- og organisasjonsutvikling, og det skal arbeides forebyggende og med tidlig innsats. Forebyggende arbeid innebærer å være i forkant av eventuelle utfordringer, slik at flest mulig elever får et tilfredsstillende utbytte av ordinær opplæring. PPT skal støtte skolene i å utvikle et inkluderende opplæringstilbud som bidrar til at elevene ikke trenger mer omfattende tilrettelegging enn nødvendig. Tidlig innsats knyttes både til arbeid med å tilrettelegge for et godt pedagogisk arbeid så tidlig som mulig i skoleløpet og til å sette inn tiltak straks når det oppdages utfordringer. Det presiseres i forarbeidene at det er skolens ansvar å sette inn tiltak. PPT skal hjelpe skolene ved behov.

PP-tjenestens oppgaver med kompetanse- og organisasjonsutvikling innebærer å gi konkret veiledning når skolene har utfordringer, og i tillegg bidra med kompetanse om tilrettelegging og inkludering, jf. forarbeidende. Det kan omfatte oppfølging av gode tilretteleggingsløsninger for enkeltelever eller bistand til kompetanseheving om hva som bidrar til et godt opplæringstilbud for alle. Det presiseres i forarbeidene at dette ikke betyr at PPT

³⁴ Den gamle opplæringsloven § 5-6 viser at PP-tjenesten hadde to hovedoppgaver. Den skal både sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering når loven krever det, og den skal bistå skolene i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge bedre til rette for barn og unge med særlige behov.

skal støtte skolene i arbeidet med hver enkelt elev eller den allmennpedagogiske kompetansen til lærerne. Det er skolene som, etter opplæringsloven § 11-2, har plikt til å følge med, melde fra og følge opp at de enkelte elevene får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. PPT skal støtte skolene i dette arbeidet ved behov. For å lykkes i arbeidet fastslår forarbeidene at skolene og PP-tjenesten må utvikle felles mål, rutiner og planer for samarbeidet og sørge for at dette evalueres jevnlig.

Forarbeidene viser til at PPT må være tilgjengelige for å kunne gi råd, veilede og hjelpe skolene på individ- og systemnivå. Målsettingen er at flest mulig elever får god opplæring og nødvendig tilrettelegging innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Elever med behov for en individuelt tilrettelagt opplæring, skal få god tilrettelegging og et inkluderende tilbud som henger sammen med annen opplæring.

5.1.2 UTDANNINGSDIREKTORATETS KVALITETSKRITERIER FOR PP-TJENESTEN

Utdanningsdirektoratet har utformet fire kvalitetskriterier for PP-tjenesten for å medvirke til kvalitetsutvikling i PP-tjenesten.³⁵ Vi vil her gjennomgå kriteriene med direktoratets omtale og operasjonalisering, begrenset til informasjon vi ser som relevante for dette prosjektet.

1) PPT er en faglig kompetent tjeneste

- PP-tjenesten hjelper skolen med å legge til rette tilbudet for barn og unge
- PP-tjenesten skal ha kompetanse til
 - å utføre sakkyndig arbeid
 - å hjelpe skolen i arbeidet med organisasjons- og kompetanseutvikling.

2) PPT er tilgjengelig og medvirker til helhet og sammenheng

Å være tilgjengelig betyr å bidra med kompetanse, veiledning, råd og hjelp. Det innebærer blant annet at:

- PP-tjenesten har en avklart rolle i den kommunale organisasjonen.
- PP-tjenesten har tid og ressurser til å utføre organisasjons- og kompetanseutvikling og sakkyndig arbeid innen rimelig tid.
- Kommuner, PPT og skolene har rutiner for PP-tjenestens arbeid med organisasjons- og kompetanseutvikling i skolene.
- PPT er tydelig på når og hvor en kan nå dem, hva de kan bidra med, og når de kan gi hjelpen.
- PPT har felles rutiner med skolene for samhandling om organisasjons- og kompetanseutvikling, samhandling om sakkyndig arbeid, oppfølging av sakkyndige vurderinger og samhandling med andre kommunale tjenester og andre samarbeidsparter.

3) PPT arbeider forebyggende

Forebyggende arbeid innebærer at PPT bidrar til at skoler er i forkant av problemer og lærevansker ved å sette i gang tiltak. Det kan være universelle tiltak eller spesielle tiltak for skoler med utfordringer. Det innebærer blant annet at:

- PPT bidrar med råd og veiledning knyttet til pedagogisk ledelse, klasseledelse, skolemiljø og spesialpedagogiske og didaktiske spørsmål.
- Kommunen har i samarbeid med PP-tjenesten og skolene konkretisert det ansvaret og de rollene PPT har i det forebyggende arbeidet.

³⁵ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/kvalitetskriterium-i-pp-tenesta/>
Kvalitetskriteriene ble sist endret i 2024.

- Skoleeier, PP-tjenesten og skolene har en felles forståelse av inkluderende opplæring, tilpassa opplæring og tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

4) PPT bidrar til tidlig innsats

Utdanningsdirektoratet viser til at: «*Tidleg innsats kan vere innsats på eit tidleg tidspunkt i eit barns liv og å gripe inn tidleg når problem oppstår eller blir avdekte før opplæringspliktig alder, eller i løpet av grunnopplæringa.*» Det omfatter blant annet at:

- Skoleeier, skolene og PP-tjenesten har avklart hva tidlig innsats innebærer og har konkretisert ansvar og roller ut fra dette.
- PP-tjenesten, sammen med skolen, bidrar til å sette inn tiltak raskt når barn, unge og voksne er tilviste til PPT.

De fire kriteriene med tilhørende punkter er veiledende. Vi mener likevel at lovkravet om at PP-tjenesten skal bistå skolene i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling, forutsetter at

- PP-tjenesten har tid og ressurser til å hjelpe skolene, dvs. er tilgjengelig for skolene,
- PP-tjenesten og skolene har felles rutiner og avklarte roller og ansvar, slik at det kan være et godt samarbeid mellom PP-tjenesten og skolene,
- kommunen som skoleeier skal ha kontroll med at lover og regler blir fulgt, og derfor må ha rutiner for å sikre dette.

Utdanningsdirektoratet viser på sin hjemmeside til at kompetanse- og organisasjonsutvikling i skolen kan foregå i et tverrfaglig eller tverrsektorielt samarbeid, på hele skolen eller på enkelte trinn, grupper eller klasser.³⁶ PP-tjenestens arbeidsoppgaver kan for eksempel være å:

- bistå i utviklingsprosjekter på kommunalt nivå
- bistå i tverrfaglige samarbeidsfora
- gi informasjon om andre aktuelle hjelpeinstanser
- styrke skolens kompetanse til å oppdage vansker og sette inn tiltak tidligere
- styrke skolen og foreldrenes kompetanse om faglige og sosiale temaer
- hjelpe skoler med struktur og organisasjon, for eksempel individuelle opplæringsplaner, bruk av kartleggingsverktøy og spesialpedagogiske regler og rutiner.

5.1.3 RELEVANTE PROPOSISJONER, STORTINGSMELDINGER OG NASJONALE VEILEDERE

På bakgrunn av Kunnskapsdepartementets Prop. 100 L (2020-2021) *Endringer i velferdstjenestelovgivningen*³⁷, ble det fra 1. august 2022 vedtatt endringer i en rekke sektorlover. Formålet med lovendringene var å styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier gjennom bedre samarbeid og samordning på tvers av tjenester og samfunnsområder. Tjenestenes samarbeidsplikt på systemnivå og i enkeltsaker står nedfelt i en rekke lover. I opplæringsloven § 11-13 står det at «*Den pedagogisk-psykologiske tenesta skal samarbeide med og støtte skolane*». Videre står det i § 24-1 tredje ledd at: «*Skolen, skolefritidsordninga og pedagogisk-psykologisk teneste skal, i tillegg til å følgje opp einskilde elevar, samarbeide med andre tenesteytarar slik at alle tenesteytarane kan vareta sine oppgåver etter lov og forskrift.*»

³⁶ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/> Sist endret 1.8.24

³⁷ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-100-l-20202021/id2838338/>

Den nasjonale veilederen «Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier» er utarbeidet av Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.³⁸ I veilederens kapittel to står det beskrevet noen forutsetninger for et godt samarbeid mellom tjenester, blant annet:

- Etablerte samarbeidsstrukturer og rutiner som beskriver og legger til rette for godt samarbeid i enkeltsaker. Samarbeidsrutiner kan bidra til enhetlig forståelse og praksis om felles ansvar. Det er ledere som har hovedansvaret for å sikre rutiner som bidrar til godt samarbeid.
- Felles møteplasser for ansatte på tvers av tjenester, slik at de kan dele kunnskap og utvikle felles problemforståelse. I veilederen legges ansvaret for felles tverrsektorielle møteplasser hos ledelsen.

Det fremgår av Meld.St. 6 (2019-2020) «Tett på -tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» at PP-tjenesten skal samarbeide tett med skolene og ha rutiner for dette arbeidet (side 60). Videre pekes det på at tett samarbeid med skolene vil gjøre PP-tjenesten mer tilgjengelig og bidra til at tjenesten blir kjent med elevene og med miljøet de befinner seg i. Et tettere samarbeid med skolene vil også styrke PP-tjenestens kompetanse om det praktiske pedagogiske arbeidet i skolen, og gjennom dette gi PP-tjenesten bedre evne til å gi god veiledning og støtte til de ansatte i skolen.

På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor, har vi utledet følgende revisjonskriterier:

- **PPT skal være tilgjengelige og bistå skolene i deres forebyggende arbeid og med kompetanse- og organisasjonsutvikling.**
- **Det er avklart hvilket ansvar, rolle og oppgaver PP-tjenesten har ovenfor skolene.**
- **Kommunen har rutiner for samarbeidet mellom PPT og skolene på individ- og systemnivå.**
- **Det er lagt opp til møteplasser mellom skolene og PPT på individ- og systemnivå.**

5.2 PP-tjenestenes systemrettede arbeid

PP-tjenestens systemrettede arbeid ovenfor skolene omfatter både forebyggende arbeid, tidlig innsats og kompetanse- og organisasjonsutvikling. Som gjennomgangen ovenfor viser, henger oppgavene tett sammen, og vi vil ikke i rapporten skille tydelig mellom disse.

Vi vil først gjennomgå relevante kommunale utviklingsprosjekt og PPTs eventuelle deltakelse i disse. Deretter skal vi omtale skolenes ressursteam. Som tidligere nevnt, jobber PP-rådgiverne opp mot hver sine skoler. Vi vil derfor se nærmere på systemrettede tiltak ved de ulike skolene. Vi skal videre omtale PP-tjenestens tilgjengelighet for skolene. Til slutt vil vi se på kommunens arbeid med å ivareta flest mulig elever innenfor ordinær tilpasset opplæring og redusere antall vedtak om spesialundervisning/ITO. Informasjonen er basert på innhentet dokumentasjon og intervjuer.

³⁸ <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier>

5.2.1 KOMMUNENS PÅGÅENDE ARBEID

I perioden 2020–22 etablerte kommunen **Lunnermodellen**. I dokumentet *Hva er Lunnermodellen?*³⁹ står det at: «Lunnermodellen beskriver hvordan Lunner kommune jobber for å ivareta systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte gravide, barn, unge og familier». Modellen bygger på BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats). Den beskriver hvordan innbyggere ivaretas på individnivå, tverrfaglig enhetsnivå og overordnet kommunalt nivå. På hjemmesiden, under Lunnermodellen, ligger blant annet en handlingsveileder (BTI), rutiner og verktøy og informasjon om samarbeidsarenaer.⁴⁰ Handlingsveilederen beskriver det praktiske arbeidet med barn, unge og foreldre det er knyttet undring eller bekymring til. Kommunalsjefen fortalte oss at alle enhetene er informert om Lunnermodellen, men at kommunen har begrensede ressurser til å fullt ut implementere den. Hun sa videre at: «Mange enhetsledere er enige i at det er slik vi skal jobbe. I behandling av saker, prøver vi å benytte handlingskjeden jf. handlingsveilederen på hjemmesiden.» På kommunens hjemmeside ligger ulike rutiner og verktøy knyttet til Lunnermodellen.⁴¹ Konsultasjonsteam og Ressursteam barnehage og skole er to tverrfaglige samarbeidsarenaer i Lunnermodellen. Vi er informert om at kommunen ikke har fungerende Konsultasjonsteam, og vi vil derfor ikke omtale det nærmere. Ressursteam er imidlertid en del av systemarbeidet PPT deltar i. Det kommer vi tilbake til nedenfor.

Lunner kommune deltar i **Dekomp (desentralisert kompetanseutvikling)**⁴² i samarbeid med Høgskolen i Østfold. DEKOMP er en regional ordning for kompetanseutvikling i grunnskolen, og skal bidra til at kommunen gjennomfører kompetansetiltak i samarbeid med høgskolen, jf. Tilstandsrapport 2022–2023. Lunnerskolen har valgt å satse på styrking av leseopplæringen på alle trinn som et utviklingsområde. Kommunens to leseveiledere er knyttet til DEKOMP-arbeidet, og er sentrale i arbeidet med å utarbeide en ny leseopplæringsplan.⁴³ Planen utvikles i samarbeid med Høgskolen i Østfold, PPT, biblioteket og IKT-avdelingen. Leseveilederne har blant annet ansvar for å følge opp kommunens satsing på systematisk leseopplæring på 1.–4. trinn, samt kvalitetssikre begynneropplæringen og gjennomføringen i lesing og lesekurs. Kommunen har søkt midler fra Statsforvalteren for å videreføre DEKOMP-arbeidet i ytterligere to år.

Kommunen deltar, fra høsten 2024 og to år fremover, i **læringsmiljøprosjektet**⁴⁴ i regi av Utdanningsdirektoratet. PPT, to skoler og to barnehager er del av det. Overordnet mål for prosjektet er å fremme et trygt og godt barnehage- og skolemiljø uten mistrivsel og krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Deltakerne i prosjektet får veiledning, samlinger og faglig påfyll. Veiledningen tar utgangspunkt i lokale behov og utfordringer. Vi er informert om at leder av PPT sitter i styringsgruppen for prosjektet sammen med kommunalsjef, rådgivere og rektorer.

På oppstartsmøtet ble vi informert om at Lunner kommune har fått prosjektmidler for inneværende skoleår fra den nasjonale satsingen «**Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende opplæring**».⁴⁵ Konstituert

³⁹ Datert 19.8.22, mottatt av kommunen.

⁴⁰ <https://www.lunner.kommune.no/lunnermodellen.582985.no.html>

⁴¹ <https://www.lunner.kommune.no/rutiner-og-verktoey.585028.no.html>

⁴² [Desentralisert ordning for grunnskoler og videregående skoler | Statsforvalteren.no](https://www.udir.no/laring-og-trivsel/barnehage-og-skolemiljo/laringsmiljoprojektet/)

⁴³ Plan for leseopplæringen i Lunnerskolen Vi mottok 2. utkastet til dette fra leder av PP-tjenesten i august 2024. Vi ble i april 2025 informert om at det er tilsatt en tredje leseveileder.

⁴⁴ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/barnehage-og-skolemiljo/laringsmiljoprojektet/>

⁴⁵ <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/lokal-kompetanseutvikling/kompetanseloftet-for-spesialpedagogikk-og-inkluderende-praksis/>

leder av PPT fortalte at det er etablert en arbeidsgruppe som ledes av skolefaglig veileder.⁴⁶ I gruppen sitter også skolefaglig rådgiver, en PP-rådgiver, assisterende rektor ved en barneskole og styrer i en barnehage. Vi ble videre informert om at prosjektet skal fokusere på tidlig innsats, forebyggende arbeid og læringsmiljøet på småskoletrinnet.

Kommunalsjefen informerte oss om at kommunen er i ferd med å etablere et **veiledningsteam/praktisk opplæringsteam** for grunnskolene. Teamet skal bistå skolene ved behov. Kommunen har et tilsvarende team for barnehagene. Veiledningsteamet ble etablert med prosjektmidler fra kommunestyret og har fått midler for 2024, 2025 og halve 2026.⁴⁷ Per oktober 2024 hadde de ansatt en spesialpedagog tilknyttet en ungdomsskole. Kommunalsjefen forklarte at spesialpedagogen «... er en del av tiltakspakken når PPT eller skolen sier de trenger hjelp. Det er mange saker tilknyttet atferd. Vi er i en startfase og har ikke knadd det godt nok enda.» Leder av PPT sa august 2024 at PPT ønsket at de ble styrket for å gjøre disse oppgavene, fremfor at det ble etablert et veiledningsteam. Hun sa videre at:

«PPT har ikke blitt informert/involvert i prosessen om hvilke oppgaver veiledningsteamet skal ha ansvar for opp mot PPTs ansvar. Jeg mener at dette blir et team som er PPT light. ... hva med PPTs mandat i ny opplæringslov? ... Vi mister ressurser og har ikke mulighet til å jobbe med veiledning, kompetanse- og organisasjonsutvikling i den grad vi ønsker det.»

Kommunalsjefen informerte oss om at det ble drøftet, men landet på, å etablere et veiledningsteam fremfor å styrke PPT. Hun sa at rektorene ønsket et veiledningsteam og at det var det de trengte mest. Veiledningsteamet kan bistå med å gi elevene mer praktisk opplæring, styrke lærerne og bidra til at PPT får færre henvisninger.

5.2.2 RESSURSTEAM SKOLE

Alle skolene har et tverrfaglig ressursteam som møtes annenhver uke. Der kan bekymringer om enkeltelever eller systemsaker diskuteres. Systemsakene kan blant annet omhandle sosiale eller faglige utfordringer på klassenivå. Vi ble fortalt at: «Alle elever skolen undrer seg over, skal først drøftes på skolen. Ved behov kan elever meldes videre til ressursteam.»

Kommunen har utarbeidet en felles rutinebeskrivelse for ressursteamene.⁴⁸ Her fremgår det blant annet at rektor ved skolen leder teamet og er ansvarlig for å skrive referat. Det står videre at PP-rådgiver og helsesykepleier skal være faste medlemmer av ressursteamet. Ved behov kan barnevernet, familieveileder eller skolelos⁴⁹ inviteres. Rutinebeskrivelsen omtaler vi nærmere i kapittel 5.4.

Flere av PP-rådgiverne og rektorene fortalte at en del av PPTs forebyggende arbeid og veiledning knyttet til kompetanse- og organisasjonsutvikling gjøres på møtene i skolenes ressursteam. Der diskuteres blant annet tiltak for enkeltelever, skolefravær og skole-/læringsmiljø. PPT gir skolen innspill og veiledning på individ- og

⁴⁶ Per april 2025 har gruppen hatt tre møter.

⁴⁷ Kommunestyrevedtak desember 2023, forebyggende tiltak i grunnskolen.

https://innsynpluss.onacos.no/lunner/moteoversikt/#/details/m-89ab5d54_6eed_4d56_a2cd_6e5d08657faa-315!tdE0ne

⁴⁸ Vi mottok dokumentet i forbindelse med arbeidet med revisjonsrapporten 18-2022 *Psykiske helsetjenester til ungdom i Lunner kommune*. Vi fikk bekreftet i februar 2025 at dokumentet fremdeles er gyldig.

⁴⁹ <https://www.bufdir.no/prosjekter/skolelos/>

systemnivå. Dersom skolen for eksempel ønsker bistand i klasserommet, kan det i ressursteam avtales at PP-rådgiver skal observere klassen. I ressursteam kan PPT gi skolen veiledning om hvilke tiltak som bør prøves ut og evalueres før skolen eventuelt henviser en elev til dem. Leder av PPT sa: «*For PPT er det en god møteplass og et forum for veiledning. Vi diskuterer tiltak, hva som er gjort og hva som kan prøves.*»

5.2.3 SYSTEMARBEID PÅ SKOLENE

I kartleggingen vi sendte PP-rådgiverne og rektorene, spurte vi om hvilket systemarbeid PPT deltok i på skolen. Svarene varierte fra skole til skole.

Skole 1:

- PP-rådgiver har hatt samtalegrupper for gutter på syvende trinn. Hensikten var å gi støtte til emosjonell utvikling og trygge elevene i overgangen fra barneskole til ungdomsskole. Rådgiveren måtte av tidsmessige årsaker redusere antall gruppemøter fra åtte til fem.
- PP-rådgiver holdt skoleåret 2023-24 foredrag om autismspekterforstyrrelser.
- Høsten 2024 hadde PP-rådgiver to timer veiledning med assistentene på skolen. PP-rådgiver uttrykte at assistentene ønsker flere veiledningstimer.
- Rektor skrev i tillegg at PPT har delt kompetanse/faglig påfyll i lærerkollegiet.

Skole 2:

PP-rådgiver har sammen med skolen innført noen faste områder som hvert år skal gjennomgås med de ansatte.

- Det skal være en felles gjennomgang av reglene for IOP og årsrapport for de ansatte. I etterkant har PP-rådgiver en «workshop» med lærerne der de har fått veiledning i hvordan skrive IOP og årsrapport.
- Like etter skolestart har PP-rådgiveren en gjennomgang av tilpasset opplæring, intensiv opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring, sakkyndig vurdering og vedtak (hvordan dette henger sammen).
- Lærere tar direkte kontakt med PP-rådgivere for å få veiledning på hvordan de kan legge opp intensiv opplæring og tilpasset opplæring. Ifølge PP-rådgiver er ikke dette arbeidet satt i system.

Rektor informerte i tillegg om at:

- PPT er med på ukentlige møter med ledelsen ved skolen. Der snakker de blant annet om elevfravær og skolemiljøsaker.
- PPT deltar på skoleutviklingsmøter med faglig påfyll, og dialog om forståelse av forskrifter og endringer i disse.
- PPT er med og observerer klassemiljøer og enkeltelever ved behov og gir veiledning ut fra det. PPT kan også observere lærere som ønsker observasjon av seg selv i relasjon med andre.

Skole 3:

- PP-rådgiver holdt fremlegg på skolens planleggingsdag skoleåret 2023/24 om rutiner for spesialpedagogikk.
- PP-rådgiver har hatt drøftinger med rektor/ledelse om organisering, bruk av personalets kompetanse og prioriteringer.
- Skoleåret 2023/24 bisto rådgiver skolen i tolkning av lovverket om trygt og godt skolemiljø, spesialundervisning og god praksis vedrørende spesialpedagogiske rutiner/overganger.
- PP-rådgiver har drøftet med skoleledelsen om hvordan skoletrinn kan organiseres for å ivareta flere elever innenfor det ordinære.
- PP-rådgiver deltar i ansvarsgruppemøter og samarbeidsmøter med elever, foresatte, lærere og eventuelle andre støttefunksjoner.

- PP-rådgiver foreslo for skolen å holde kurs i ASK (alternativ og supplerende kommunikasjon)/autisme sammen med kollega høsten 2023 og autisme/asperger våren 2023. Dette ble ikke gjennomført av personalmessige årsaker.

Rektor nevnte i tillegg at:

- PP-rådgiver veileder lærere i utarbeidelse av individuelle opplæringsplaner (IOP) og foreslår tiltak for å oppnå målene i disse.
- PPT observerer og analyserer undervisningen for både elever og lærere.
- PPT deltar og gir innspill på fellesmøter og utviklingstid når skolen ber om det og PP-rådgiver har kapasitet.
- Rektor mottar råd fra PPT i saker som gjelder undervisning, læringsmiljø og andre saker hvor statsforvalteren eventuelt er involvert.

Skole 4:

Skolen hadde ingen fast PP-rådgiver høsten 2024. Vi har derfor i kartleggingen kun fått svar fra skolens rektor. Rektor fortalte at skoleåret 2023-24 hadde skolen en PP-rådgiver som bistod skolen med kompetanse og organisasjonsutvikling. I tillegg til deltakelse i ressursteam og tilstedeværelse på skolen, var rådgiver tilgjengelig for å observere eleven(e) i klasserommet og gjennomførte kartleggings- og oppfølgingssamtaler. Gjennom ressursteamet fikk PP-rådgiver oversikt over saker knyttet til skolemiljø og fravær. Rådgiver deltok også på teamsamarbeid ved behov.

Vi er informert om at konstituert leder i PPT deltok på skolens ressursteam-møter fra november/desember og frem til nyansatt var på plass i midten av januar. Vi har ikke fått informasjon som tilsier at PPT hadde en representant i ressursteamet tidligere høsten 2024. Konstituert leder forklarte at hun gjennomførte noen møter med skolen der de gjennomgikk og prioriterte elevsaker. Enkelte alvorlige elevsaker ble overført til henne eller en annen PP-rådgiver. Andre saker måtte vente til ny PP-rådgiver var på plass i januar 2025.

Arbeid med felles årshjul

Konstituert leder bekreftet i april 2025 at PP-rådgiverne jobber ulikt på skolene. Hun uttrykte at PPT har behov for felles rutiner, og at det kan sikre mer likhet på skolene. PPT utarbeidet dokumentet «*Årshjul for Pedagogisk-psykologisk tjeneste*» høsten 2024. Årshjulet viser ulike oppgaver gjennom året, hvem som er ansvarlig for disse, når de skal gjennomføres og eventuelt hvilket skjema/dokument som er tilknyttet oppgaven. Det står blant annet at PPT en gang i året skal delta på foreldremøte på 9. trinn sammen med SLT-koordinator, politi, barneverntjenesten, helsesykepleier og LOS. PP-rådgiver skal også etter avtale med rektor delta på planleggingsdager i august.

Vi mottok årshjulet fra konstituert leder av PPT i april 2025. Hun informerte oss om at årshjulet ble gjennomgått i rektor- og barnehagestytermøte i november. I tråd med årshjulet, ble alle PP-rådgiverne våren 2025 oppfordret til å tilby skolen veiledning om utarbeidelse av individuelle opplæringsplaner (IOP) og årsrapport.

5.2.4 PP-TJENESTENS TILGJENGELIGHET

PPT må være tilgjengelige for å kunne gi skolene veiledning og bistand på individ- og systemnivå, jf. forarbeidene til opplæringsloven. Vi er informert om at PP-rådgiverne har en til tre arbeidsdager i uka på skolen de har ansvaret for. Gjennom det blir de kjent med skolen. En av dem vi snakket med sa:

«Vi ønsker å være mest mulig på skolene. Vi må forstå systemet på skolen og vite for eksempel hvilke trinn som tredeles, og forstå hvilken kompetanse man kan spille på når det skal veiledes. Da kan vi veilede skolen om hvordan de voksne på trinnet kan brukes eller hvordan opplæringen bedre kan organiseres. ... Det tar tid å bli kjent med skolen og hvordan systemet er bygget opp.»

Ved at PP-rådgiverne er til stede på skolen, kan lærerne stikke innom dem eller ta tak i dem på personalrommet og stille både planlagte og spontane spørsmål. De er tett på lærere og elever og kan observere og veilede. En rektor informerte oss om at økt tilstedeværelse fra PPT har gjort samarbeidet og veiledningen bedre og mer relevant. En ansatt i skoleadministrasjonen sa:

«Vi får gode tilbakemeldinger fra skolene om at PPT er mer til stede og synlige ute på skolene og er tilgjengelig for lærere og skoleledere for samtaler og drøfting. ...PPT er bedre enn før til å veilede skolene i hvordan de kan kartlegge eleven og sette inn tiltak før en eventuell henvisning».

En skole har ikke et felles personal-/lunsjrom, og vi ble fortalt at det gjør at PP-rådgiver er noe mindre tilgjengelig der enn ved andre skoler.

Til tross for at PP-rådgiverne er mer tilgjengelige nå enn tidligere, uttrykte både PPT og rektorene at PP-rådgiverne har svært begrenset med tid til å jobbe med systemrettet arbeid. De ønsket at de selv/PPT kunne arbeidet langt mer med kompetanse- og organisasjonsutvikling. PPT har mange individsaker, og det meste av arbeidstiden går derfor med til utredninger og sakkyndighetsarbeid, samt deltagelse på samarbeidsmøter og ansvarsgruppemøter for enkeltelever. PP-rådgiverne uttalte at:

- Vi er bevisst på at opplæringsloven legger vekt på systemrettet arbeid, men på grunn av tidsmangel bistår PPT i liten grad. Dette til tross for at PPT innehar omfattende kunnskap og kompetanse.*
- Jeg liker godt å jobbe med kompetanse- og organisasjonsutvikling, og skulle ønske at jeg hadde både mer tid og kapasitet til å gjøre dette slik at det kan favne flere elever og ikke bare de elevene som er henvist til oss. ... Stort sett blir vi koblet på i saker når vi mottar en henvisning. Flere lærere har ønsket at jeg skal komme inn i klasserommet og observere/veilede de etterpå, for eksempel ift. oppgaver som de gir til elevene. Dette skulle jeg ønske det var mulighet til å gjøre mer av, men per nå så strekker ikke tiden til – fordi tiden går til å følge opp saker hvor vi allerede har fått henvisning.*
- .. det er lite kapasitet/tid i PPT til kompetanseheving av skolens ansatte i tjenesten, da mye av vår tid går med til utredning og sakkyndighetsarbeidet på individnivå. Det er dessuten svært vanskelig å finne samarbeidstid med lærerne/de ulike trinnene for drøfting/kompetansedeling. I praksis er vi pålagt å legge alle typer møter etter ordinær skoletid. ... Arbeidspresset i PPT gjør at man holder igjen med å tilby seg da dette blir en tilleggsbelastning i en svært travel jobbhverdag.*

Rektorene uttrykte det samme. PP-rådgiverne er tilgjengelige gjennom sin faste tilstedeværelse på skolen. De har imidlertid ikke tilstrekkelig kapasitet til å bistå skolen med systemarbeid. To av dem sa at:

- PPT driver hovedsakelig med kartlegging og støtte i enkeltsaker og har ikke kapasitet til å observere eller være til stede i klasserommene i tilstrekkelig grad. ... PPT har begrenset kapasitet til systemarbeid.»*
- Tilstedeværelse er viktig, både i klasserommet og i personalet. Personalet må oppleve at PPT kjenner til, forstår og har erfaring med mekanismene i klasserommet. At de kan være med i planlegging, gjennomføring og evaluering av tiltak og veilede. Det betyr at rådgiveren må ha førstehånds erfaring med*

klasserommets indre liv og være "hands-on". PPT gir oss god veiledning om hva enkeltelever trenger, men er for lite til stede til å følge opp denne veiledningen i klasserommet og til å ha troverdighet i arbeidet med å endre praksis.

I kommunens årsrapport for 2023⁵⁰ står det at PP-tjenesten utgjør en liten og sårbar tjeneste. PPT har hatt fokus på å bygge et stabilt og bredt sammensatt fagmiljø, for å sikre at barn og unge får en tilfredsstillende og tilpasset opplæring. Kommunalsjefen fortalte i intervju at da hun startet i stillingen tre år tidligere, var det langtidssykemeldinger og mye fravær i PPT. På en skole hadde de ikke hatt PP-rådgiver på halvannet år. Kommunen hadde også høsten 2024 en vakant stilling som PP-rådgiver. Leder av PPT har vært fraværende siden tidlig høst 2024. En av PP-rådgiverne er konstituert i stillingen. Vi er informert om at tre av fire skoler har ganske nye PP-rådgivere. Noen er nylig ansatt, andre har byttet hvilken skole de følger opp. Konstituert leder i PPT sa i april 2025 at:

«PP-tjenesten er sårbar med mye fravær blant ansatte over lang tid. Vi er gjerne tre ansatte på jobb for å håndtere alle skolene og barnehagene. Vi har nå tre sykemeldinger. Hvis arbeidsmetodene og de ansatte hadde vært på plass, ville vi kanskje sett at bemanningen i PPT var riktig, men slik som situasjonen har vært over tid med mye etterslep, sykemeldinger og liten grad av interne rutiner, så er det vanskelig å svare på hva som er hva».

5.2.5 FRA INDIVIDARBEID TIL SYSTEMRETTET ARBEID

I kommunens Økonomi- og handlingsplan 2025-2028 står det at PPT skal øke fokuset på forebyggende arbeid og tidlig innsats. Målet er å komme tidlig inn med veiledning og forslag til tiltak innenfor det ordinære. Det er også en målsetting at PPT øker tilstedeværelsen i skolene, blant annet for at de skal bidra til en universell utforming av opplæringen. Ifølge kommunens tilstandsrapport for grunnskolen 2022-23 er det et overordnet mål for PPT «... å bidra til å styrke og utvikle ordinærundervisningen, og gi rom for at flest mulig elever kan få dekket sine opplæringsbehov gjennom gode allmennpedagogiske tiltak og gi mest mulig hjelp til elevene i klasserommet i fellesskap med andre.»⁵¹

I 2017 satte Kunnskapsdepartementet ned en ekspertgruppe ledet av Thomas Nordal som skulle vurdere tilbudet til barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging. I rapporten fra arbeidet «Inkluderende fellesskap for barn og unge»⁵², vises det til at «Dagens PP-tjeneste bruker en altfor stor del av sin arbeidstid på sakkyndige vurderinger, og systemrettet arbeid i form av blant annet veiledning i skoler og barnehager skjer kun i begrenset omfang» (side 246).

Det fremgår av Tilstandsrapport for grunnskolene 2022-23 at en stor andel av ressursuttaket i Lunnerskolen går til organisering og opplæring i henhold til vedtak om spesialundervisning. En anbefaling for veien videre er at flere elever bør ivaretas innenfor ordinær tilpasset opplæring fremfor gjennom spesialundervisning. Kommunalsjefen sa i intervju at kommunen nettopp arbeider for at de skal ha et lavest mulig omfang ITO og mest mulig tilrettelegging i det ordinære. Det henger delvis sammen med at kommunen har et stort merforbruk og må kutte økonomisk i alle tjenester. Hun sa videre at: «... For en kommune med så dårlig råd som Lunner, må PPT prioritere

⁵⁰ https://pub.framsikt.net/2023/lunner/mr-202312-%C3%A5rsrapport_2023/#/home

⁵¹ Side 31

⁵² [INKLUDERENDE FELLESKAP FOR BARN OG UNGE.indb \(regjeringen.no\)](#)

å bare skrive sakkyndig vurderinger, når det er absolutt nødvendig. Elevene skal snarere ivaretas i det allmennpedagogiske».

Lunner kommune har gjennomført prosesser på skoleledernivå med kommunalsjef, rektorer og PPT om hvor og hvordan de kan redusere omfanget av ITO. De har blant annet sett på mulighetsrommet i skolenes organisering, og hvordan skolene kan ivareta elevenes individuelle behov i det ordinære.

Kommunesektorens organisasjon (KS) gjennomførte i 2019 en caseundersøkelse om PP-tjenesten og systemrettet arbeid som involverte fire kommuner og en fylkeskommune.⁵³ Ifølge KS viser undersøkelsen at administrativ lederforankring, men også politisk forankring, er en vesentlig faktor for å lykkes med å legge til rette for at PPT kan jobbe mer systemrettet i skoler og barnehager. KS peker på at arbeidet må forankres både i politisk og administrativ ledelse i kommunen, blant rektorer og barnehagestyrere, og i PPT-ledelsen.

I intervju fikk vi informasjon fra skoleadministrasjonen om at ansatte der i mars 2024 gjennomgikk kommunens sakkyndige vurderinger. De så på hvordan disse var skrevet og hva som ble tilrådd. Vi er ikke kjent med hvordan PP-tjenesten eventuelt var involvert i dette arbeidet. En av dem som gjennomgikk de sakkyndige vurderingene mente at disse var for omfattende: *«Det er svært tidkrevende å skrive sakkyndige vurderinger, og den tiden kunne i stedet vært benyttet til å bistå og veilede på skolene. PPT ønsker seg vekk fra lange sakkyndige vurderinger, og at disse er mer poengterte enn de har vært.»* Konstituert leder av PPT fortalte at PP-rådgiverne i ettertid har fått en generell tilbakemelding på at de skriver ulikt og har et forbedringspotensial.

I Utdanningsdirektoratets *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging*⁵⁴ vises det til at PP-tjenesten hører organisatorisk og økonomisk inn under kommunen. Når PP-rådgiverne utarbeider sakkyndig vurdering, skal de likevel være faglig uavhengig. Det innebærer at kommunen ikke kan instruere PP-tjenesten i hva de faglige vurderingene skal gå ut på. Kommunen er likevel ansvarlig for at den sakkyndige vurderingen er basert på en riktig forståelse av regelverket, og at den gir et grunnlag for å fatte et vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. Det står også at den sakkyndige vurderingen er en rådgivende uttalelse. Den er ikke bindende for kommunen når de skal fatte vedtaket.

Flere ansatte i skoleadministrasjonen informerte oss om at rektorene i Lunner alltid fatter vedtak i tråd med sakkyndig vurdering. Vi etterspurte derfor i intervjuer hvordan PP-rådgivernes faglige uavhengighet ivaretas, når de er kjent med at kommunen må redusere kostnader til ITO. En av de ansatte i skoleadministrasjonen sa at:

«Man kan ikke la være å gi elever et forsvarlig opplæringstilbud av økonomiske årsaker. Når det er sagt, skal elever ha et likeverdig opplæringstilbud. Når vi må ta ned aktivitetsnivået i den ordinære opplæringen, må også ressursene til individuelt tilrettelagt opplæring reduseres».

Ansatte i PPT uttalte at:

- *Jeg opplever at vi er faglig uavhengige, og at det ikke legges føringer på oss. Selv om jeg er mye ute på skolen, må jeg være profesjonell i rollen min og faglig uavhengig. Vi har fokus på barnets beste og hva som er et tilfredsstillende utbytte. Vi må tenke likeverdighetsprinsipp i kommunen.*

⁵³ [Forankring og ledelse - Hjem](#)

⁵⁴ Kapittel 6.2, side 20

- *Vi sitter tett på skolene og er klar over at de har trange økonomiske kår. Utfordringen med å være tett på, er at PP-rådgiverne nesten ikke tør å anbefale flere timer spesialundervisning, fordi de vet det er vanskelig for skolene.*
- *Grunnet lite bemanning arbeider vi under et stort tidspress. Samtidig opplever jeg at skolene og den kommunale ledelsen prøver å legge press på oss slik at vi skal anbefale færrest mulig timer med spesialpedagog og/eller assistent. Dette skyldes skolenes vanskelige budsjettsituasjon. Jeg opplever at jeg blir skvist mellom lovkrav og forventningene om å spare penger. ... Rektor har begrensede økonomiske ressurser og er under et stort press. Arbeidet med sakkyndig vurdering er nesten en forhandling om timer. Som PP-rådgiver skal jeg lytte til skolen og se hva slags muligheter de har. Jeg skal ikke forhandle.*

5.3 PPT sitt ansvar, rolle og oppgaver

Vi har ikke fått informasjon som tilsier at kommunen har avklart PPTs mandat ovenfor skolene og hva PPTs systemrettede arbeid skal omfatte. Vi spurte de ansatte i PPT om de opplever at det er avklart hvilket ansvar og oppgaver de skal ha i skolenes forebyggende arbeid og fikk følgende svar:

- *Jeg opplever dessverre ikke at mitt ansvar og mine oppgaver er tydelig avklart.*
- *Jeg opplever at mye er avklart ift. ansvar og oppgaver PPT kan ha i det forebyggende arbeidet – men skulle likevel ønske at lovverket var enda tydeligere på det.*
- *PPTs ansvar og roller i det forebyggende arbeidet er ikke konkretisert. Det foreligger ingen plan for hvordan vi skal jobbe forebyggende. ... Det er ikke definert i kommunen hva PPTs arbeid med tidlig innsats innebærer og hva vårt ansvar og rolle skal være.*

Vi er fortalt at det ikke foreligger en plan eller annet dokument som avgrenser PPTs oppgaver opp mot andre kommunale tjenester. Vi spurte PP-rådgiverne om de opplever at oppgavene deres er tydelig definert opp mot f.eks. skolens eller skolehelsetjenestens ansvarsområde og kompetanse og fikk følgende svar:

- *Nei, det er det ikke. Kommunen har ikke klare retningslinjer for dette.*
- *Jeg synes det er tydelig definert, og jeg opplever at jeg kan si ifra og at vi sammen drøfter i de tilfellene vi blir usikre. Jeg har en god dialog med helsesykepleier på skolen, og vi samarbeider godt i felles saker. Jeg og helsesykepleier har noen ganger vært usikker på hvem som skal håndtere hva, men i de tilfellene så har vi avklart dette sammen.*
- *Jeg opplever et godt samarbeid med skolehelsetjenesten og er godt kjent med deres viktige mandat, kompetanse og ansvarsområde.*

Leder av PPT påpekte i august 2024 at det er behov for en rolleavklaring. Lunner kommune er en liten kommune der folk ringer den de kjenner uavhengig av rolle og mandat. Hun sa videre at:

«PPT oppfattes som god på fagvansker. Når det er skolefravær eller psykososial problematikk, kobles ikke PPT inn. Vi må hele tiden minne rektorene på at PPT skal inn når det er tvil om elever har et tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen. Når en sak har mange aktører som jobber innenfor det psykososiale, får elevens opplæringssituasjon mindre fokus.»

Konstituert leder i PPT fortalte i april 2025 at skolene over år har henvist enkeltelever til PPT uten at det nødvendigvis er PPT som er rett instans. «*Det har ført til at vi har jobbet med mange saker det ikke nødvendigvis er PPT som skal jobbe med.*» Hun sa videre at PPT nylig har begynt å jobbe med å spisse og forstå mandatet sitt opp mot andre instanser i kommunen. De ser på hvordan de kan jobbe tverrfaglig for å sikre at elever får rett hjelp til rett tid. Konstituert PP-leder og leder på helsestasjonen gjennomførte 31. mars et møte mellom PPT/barnehageteam, helsestasjon/skolehelsetjenesten og barneverntjenesten.⁵⁵ Møtedeltakerne ble enige om at de fremover skal møtes tre ganger i året. Konstituert leder forklarte at noe av hensikten med møtene er å bli bedre kjent med hvilken kompetanse de andre tjenestene har, slik at de kan bruke hverandre på riktig måte.

5.4 Prosedyrer

Som utledningen av revisjonskriterier viser, bør kommunen ha prosedyrer for å sikre at lover og regler følges og samarbeidsrutiner. Vi vil her gjennomgå kommunens relevante rutinebeskrivelser og maler.

5.4.1 RUTINER OG MALER RESSURSTEAM

Kommunen har, som nevnt, utarbeidet en felles rutinebeskrivelse for ressursteamene. Det fremgår der at ressursteamet skal være en arena hvor pedagogisk personale kan melde og drøfte saker de har bekymringer for, fortrinnsvis saker på systemnivå. Førhenvisningssaker til PPT nevnes som en av flere sakstyper som drøftes på møtet. Det presiseres at samtykke må innhentes for at møtedeltakerne skal kunne diskutere enkeltpersoner. Videre står det at når foresatte og barn deltar i møtet, kalles dette samarbeidsmøter, ikke ressursteam. Det fremgår ikke av rutinen hvor ofte møtene skal være, hvordan man melder inn og følger opp saker til behandling, eller annen informasjon om hvordan teamet skal jobbe. Dette ble også påpekt i revisjonsrapporten *Psykiske helsetjenester til ungdom i Lunner kommune* fra januar 2023. Det vises heller ikke i rutinebeskrivelsen til skjemaer og maler som er utarbeidet for arbeidet i ressursteamet og som ligger på kommunens hjemmeside.⁵⁶

Av informasjonen på hjemmesiden, ser vi at rektor eller kontaktlærer i forkant av møtet skal fylle ut skjemaet *Ressursteam SKOLE: Drøftingsskjema systemsaker* eller tilsvarende for individsaker. Man skal blant annet krysse av for bakgrunnen for at man ønsker saken drøftet. Deretter skal man beskrive utfordringene, hvem som ønsker drøfting, elevenes synspunkter, skolens/trinnets/klassens/elevenes styrker, samt hvilke tiltak som er prøvd, og med hvilket resultat. Det skal også krysses av for hvilke instanser som eventuelt bør delta på ressursteam møte. Alternativene er fysioterapeut, familieveileder, barneverntjenesten eller kommunepsykolog. Skolelos er ikke et alternativ i skjemaet, jf. rutinebeskrivelsen ovenfor. Tilsvarende skjema skal fylles ut for drøfting av individsaker. Rektor/kontaktlærer skal da blant annet fylle ut elevens synspunkter/uttrykk som kan omfatte: *Hva synes du er bra på skolen, hva synes du selv du er god til, hva er vanskelig, hva strever du med, hva trenger du hjelp til, hva tenker du om at vi voksne er bekymret for, hva er viktig at vi vet /tenker på i dette møtet ...*. Elevens styrker sett fra skolens side skal også noteres. Rektor, eller rektors stedfortreder, skal skrive referatet fra møtet. Det er utarbeidet referatmaler for både systemsaker og individsaker. Der skal det blant annen noteres *Innspill/ny informasjon som kom fram i møtet, avtalte tiltak og hvem som har ansvaret* for disse. For individsaker skal man også fylle ut *tidsperspektiv* i forbindelse med oppfølgingen av eleven.

⁵⁵ Vi har fått tilsendt og gjennomgått møtereferatet.

⁵⁶ [Lunnermodellen - Lunner kommune](#)

5.4.2 RUTINEBESKRIVELSER SPESIALUNDERVISNING/ITO

Lunner kommune har utarbeidet rutinebeskrivelsen *Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5.1*, datert første august 2021. Vi vil her, som i dokumentet, benytte begrepet *spesialundervisning* fremfor *individuell tilrettelagt opplæring*. Målet med prosedyren er å sikre at alle barn i Lunner kommune med rett til spesialundervisning etter opplæringsloven, får dette. Dokumentet er delt inn i fire deler der det redegjøres for hendelse, hvem som har ansvaret, skjema/dokument og tidsfrist:

1. *Avdekking av behov frem til eventuelt førstegangs vedtak.* Det vises til skolens vurderingsfase, førhenvisningsfase, vurdering av behov for spesialundervisning, sakkyndig vurdering fra PPT, vedtak om spesialundervisning, individuell opplæringsplan (IOP) og årsrapport.
2. *Evaluerings av spesialundervisning og revurdering av IOP/vedtak.* Det fastslås blant annet at det ved behov skal gjennomføres samarbeidsmøte mellom foresatte, skole og eventuelt PPT for å gjennomgå status for eleven.
3. *Overføring av elever med vedtak om spesialundervisning fra barnetrinnet til ungdomstrinnet.* Rektor ved barnetrinnet skal gi melding til ungdomsskolen, og det skal gjennomføres informasjonsutveksling og overføringsmøter. Relevante dokumenter sendes ungdomsskolen. PPT skal ved behov utarbeide ny sakkyndig vurdering og rektor ved ungdomsskolen skal fatte vedtak om spesialundervisning. Skolen utarbeider en individuell opplæringsplan for 8. trinn.
4. *Overføring av elever som søker individuelt fra ungdomstrinnet til videregående skole.* Det skal gjennomføres drøftingsmøte med PPT om elever som vurderer å søke individuelt inntak til videregående opplæring. Det gjennomføres samtaler med elev og foresatte der PPT deltar ved behov. Ungdomsskolen overfører relevante opplysninger til videregående skole og aktuelle elever henvises til fylkeskommunal PPT. Det gjennomføres drøftingsmøte mellom ungdomsskole, videregående skole og fylkeskommunal PPT og nødvendige samarbeidsmøter mellom skolene, PPT, elev og foresatte.

Ifølge dokumentet skulle dette blitt revidert innen første mai 2024. Vi ble på oppstartsmøtet i august 2024 informert om at kommunen er i ferd med å revidere dokumentet og utarbeide nye maler i forbindelse med innføringen av ny opplæringslov. I slutten av februar 2025 etterspurte vi, og fikk tilsendt, et utkast til revidert rutinebeskrivelse.⁵⁷ Dokumentet er oppdatert med nye lovhenvisninger og begreper. Utover det kan vi ikke se at det er gjort vesentlige endringer.

Rutinebeskrivelsen punkt tre og fire ovenfor, omtaler kommunens rutiner for overgangen mellom barnetrinnet og ungdomstrinnet og mellom ungdomsskolen og videregående opplæring. Kommunen har i tillegg utarbeidet rutiner for overganger mellom barnehage og skole og mellom grunnskole og videregående skole:

- Dokumentet *rutiner for overgang fra barnehage til SFO/skole*⁵⁸ beskriver overgangsarbeidet for barn som skal begynne på skolen. Rutinebeskrivelsen er delt mellom barn/elever med hjelpebehov og alle barn. hva som skal skje, når, hvem har ansvaret, frist og hvem som skal involveres. PPT skal, etter rutinebeskrivelsen, blant annet delta på første samarbeidsmøte mellom barnehage, skole og foresatte for barn med store, sammensatte behov.

⁵⁷ I utkastet står det at dette skal godkjennes av kommunalsjef oppvekst 15. mars 2025. Vi har ikke fått informasjon, for eksempel i forbindelse med faktagjennomgangen av rapporten hos kommunen, om at utkastet er godkjent.

⁵⁸ Mottatt av kommunen per epost datert 27. august 2024. Det står i overskriften at rutinen er gjeldende fra 1. januar 2023.

- Dokumentet *Informasjonsoverføring knyttet til særlig utsatte elever – fra ungdomsskole til videregående skole*, er datert 7. mars 2022.⁵⁹ Formålet er at videregående skole trenger oversikt og informasjon om utsatte elever med tanke på å skape et trygt læringsmiljø i et forebyggende perspektiv. Det vises at rektor ved ungdomsskolene har ansvar for å videreformidle informasjon til rektor ved videregående om generelt utsatte elever. Dokumentet har få detaljer for hvem som skal gjøre hva på hvilket tidspunkt, sammenlignet med prosedyren i dokumentet *Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5.1*.
- Vi fikk i slutten av februar 2025 oversendt et utkast til prosedyren *Overgang fra ungdomsskole til videregående skole*. Her beskrives ulike aktiviteter som skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig og tidspunkt for aktiviteten. Til tross for at overskriften på dokumentet viser til overgangen fra 10. klasse til videregående opplæring, omtaler utkastet også blant annet overføringsmøter fra barneskole til ungdomsskole, velkomstmøte på 8. trinn og arbeidsuke på 9. trinn.

5.4.3 KOMMENTARER RUTINER OG UTVIKLINGSARBEID

En av de ansatte i skoleadministrasjonen informerte oss om at: *Mange av rutinene som tilhører oppvekstområdet er under revidering. Vi har mye å ta tak i på dette området og har et etterslep*. Revisjonen ble på oppstartsmøtet informert om at kommunen ikke har rutiner/prosedyrer for PPTs oppgaver/ansvar ovenfor skolene i det forebyggende arbeidet eller knyttet til kompetanse- og organisasjonsutvikling.

Enkelte uttrykte at de foreliggende rutinene ikke nødvendigvis følges. Enhetsleder for PPT påpekte i august 2024 at: *«Kommunen har rutiner for overgangene, men rutinene blir ikke nødvendigvis fulgt. Det arrangeres overgangsmøter. Men det er en utfordring at informasjon ikke følger eleven. Det gjelder både fra barnehage til skole og mellom skolene.»* En av PP-rådgivere skrev i kartleggingen at rutiner og systemer som tidligere var innarbeidet, har forsvunnet på veien. Hun nevnte både rutinebeskrivelsen *Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5.1* og overgangsrutinene mellom skoleslagene.

Konstituert PP-leder fortalte i april 2025 at PP-tjenesten nå er i ferd med å utvikle og forbedre sine systemer og rutiner. I februar utarbeidet de en intern rutinebeskrivelse for PPT: *«Rutiner i forbindelse med overganger»*.⁶⁰ Dokumentet skal sikre at de ulike PP-rådgiverne videreformidler informasjon seg imellom når elever med særlige behov i barnehage starter på skolen eller elever i barneskolen starter på ungdomsskolen. Vi fikk i april 2025 tilsendt et nylig utarbeidet dokument *«Rutiner som gjelder for fagmøte og inntaksmøte, PPT»*. Ifølge dokumentet skal PPTs fagmøter gjennomføres annenhver uke. Leder utarbeider en agenda og hver PP-rådgiver kan gi innspill til saker som ønskes drøftet. PPT har også inntaksmøter hver andre uke. I inntaksmøtene gjennomgås alle nye henvisninger av enkeltelever til PPT, og PP-rådgiverne fordeler saker seg imellom, jf. rutinebeskrivelsen. Konstituert leder sa:

Vi har jobbet tungvint i flere år. Vi har hatt lite rutiner på plass og har jobbet veldig forskjellig som PP-rådgivere, som igjen har skapt forskjeller ute på skolene fra vår side. Vi er nå på god vei til å avklare hvordan PPT skal jobbe, og har startet et godt stykke arbeid de siste månedene. ... Forhåpentligvis kan det å jobbe med å forstå mandatet vårt, jobbe med interne rutiner og styrke det tverrfaglige samarbeidet, sikre at vi får mer «riktige» henvisninger. Det kan gi oss mer tid til systemarbeid, til å være ute på skolene, observere og komme tidlig inn i sakene.»

⁵⁹ Dokumentet mottok revisjonen i forbindelse med arbeidet med forvaltningsrevisjonsrapport 18-2022 om Psykiske helsetjenester til ungdom i Lunner kommune. Det er godkjent fra 7. mars 2022. Vi er informert om at det fremdeles er gyldig.

⁶⁰ Vi har fått denne tilsendt og gjennomgått den.

Vi er informert om at PP-tjenesten er i ferd med å utarbeide nye rutiner for kategorisering av elevsaker i Visma Flyt PPT. Målsettingen er å få mer oversikt over de sakene som er i PPTs system og ha muligheten til å ta ut statistikk.⁶¹ Det omfatter blant annet oversikt over hvor lang tid PPT bruker på å utarbeide sakkyndige vurderinger. Konstituert leder av PPT fortalte at saksbehandlingstiden i dag varierer fra uker til måneder og år og at: «Vi har for lang saksbehandlingstid i flere av sakene. PPT har ikke registrert saker riktig i Visma og kan derfor ikke ta ut statistikk».

Konstituert leder fortalte at PP-tjenesten har fokus på hva som er et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. De har nylig utarbeidet dokumentet *Tilfredsstillende utbytte av opplæringen*.⁶² Dokumentet bygger blant annet *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging* og er diskutert på et rektormøte. Som vi omtalte i kapittel 6.1, skal alle elever ha et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Elever som ikke har det, kan ha rett til ITO.

Vi spurte PP-rådgiverne i kartleggingen i september 2024 om de hadde innspill til områder som kan forbedres. Flere av svarene viste til utvikling av prosedyrer. De svarte blant annet at det er behov for:

- Å utarbeide, videreutvikle og ferdigstille kommunale rutinebeskrivelse for å kartlegge ulike utfordringer og sikre gode overganger mellom skoleslagene.
- Interne samarbeidsrutiner.
- Likere praksis i PPT om hvordan man utreder ulike vanskeområder og hva man tilrår i sakkyndige vurderinger.
- Mer samarbeid på tvers av kommunen slik at kompetanse mobiliseres og utvikles i et fellesskap.
- Mer samarbeid med PPT i andre kommuner for blant annet å drøfte faglige spørsmål og dele kompetanse.
- At PPT får avsatt ressurser til fagbøker, testmateriell, sertifisering og oppgradering av testkompetanse og kompetanseutvikling.

5.4.4 UTDRAG FRA ELEVMAPPER

Ifølge rutinebeskrivelsen *Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5.1*, skal det i førhenvisningsfasen avgjøres om en elev skal ivaretas innenfor skolens ramme eller henvises til PPT for en sakkyndig vurdering av retten til spesialundervisning (vår understrekning). Skolene henviste 29 elever til PPT i 2024, jf. kapittel 2.1. Vi har gjennomgått dokumentasjon knyttet til 12 elever som alle var oppført med aktiv sak hos PPT. Ingen av disse hadde sakkyndig vurdering og vedtak om spesialundervisning/ITO. For å undersøke om dette var tilfeldig med vårt utvalg av elevsaker, gjorde vi en stikkprøvekontroll av én ekstra elev per skole som alle var henvist til PPT høsten 2023 eller våren 2024. Kun en av disse hadde sakkyndig vurdering og vedtak. Vi gjorde i tillegg en stikkprøvekontroll av én elev per skole henvist første halvdel av 2023. Tre av disse hadde sakkyndig vurdering og vedtak om spesialundervisning. Vi spurte konstituert leder av PPT om hvorfor så få av de henviste sakene har en sakkyndig vurdering. Hun fortalte at PP-tjenesten i mange saker kun gir veiledning, og at de færreste elevene i PPTs system

⁶¹ Konstituert leder i PPT forklarte at det i Visma Flyt PPT etterspørres ulike sakstyper: *Henvisning, Oppfølging og Sakkyndig vurdering*. I dag ligger mange av elevens dokumenter stort sett i henvisningsmappen. Med de nye rutineene skal henvisninger, vedlegg og tilbakemeldingsbrevet fra PPT legges i henvisningsmappen. Deretter skal det opprettes en oppfølgingssak der det legges notater, innkallinger, referater, testrapporter o.l. i saken. Sakkyndig vurdering legges i en egen mappe.

⁶² Vi fikk dette tilsendt i april 2024.

har sakkyndig vurdering.⁶³ Hun sa videre: «Vi har ikke rutiner på hvilke henvisninger vi skal ha og hvordan vi skal følge opp disse. ... Vi har ikke hatt gode nok rutiner på dette over år, og dette er noe vi skal jobbe med.»

I gjennomgangen av elevdokumentasjon, så vi i flere tilfeller at en elev har gjennomført for eksempel en kartlegging hos PPT og resultatet av denne. Deretter er det ingen informasjon om hva som skjer videre og hvorvidt PP-tjenesten fortsatt skal ha en rolle i saken. Vi ble i april 2025 informert om at PPT er i ferd med å utvikle rutiner for å avslutte elevsaker. En av dem vi snakket med sa at: «PPT bør avslutte saken når sakkyndig vurdering er skrevet. Vi deltar for mye på møter som ikke er hensiktsmessige/kan prioriteres med den arbeidsmengden vi har.»

5.5 Møteplasser mellom PPT og skolene

Etablerte samarbeidsstrukturer og møteplasser er viktig for å sikre et godt samarbeid mellom ulike kommunale tjenester, jf. veilederen «Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier».⁶⁴ I PPTs Årshjul for Pedagogisk-psykologisk tjeneste står det blant annet at PPT deltar på følgende møter på overordnet kommunalt nivå:

- Rektormøter en gang per måned.
- Ledermøter for Familie Barn og Integrering (FBI). Vi er informert om at leder for helsesykepleierne, barneverntjenesten, PPT, samt skolefaglig og barnehagefaglig rådgiver, deltar på FBI møter.
- Oppvekstfaglig forum som skal gjennomføres årlig. Vi er informert om deltakerne er kommunalsjefen, skoleledere, styre i barnehagene og PPT.
- Enhetsledermøte oppvekst.

PPT deltar også, som nevnt, i flere av kommunens prosjekter. Vi er også informert om at leder av PPT sitter i styringsgruppa for familieteam.

Vi spurte PP-rådgiverne og rektorene hvilke møteplasser de har på individ- og systemnivå. I tillegg til punktene på overordnet nivå ovenfor, nevnte de blant annet ansvarsgruppemøter og møter i ressursteamet.

I svarene på kartleggingen vi sendte PP-rådgiverne og rektorene, kom det frem at møteplassene varierer noe mellom skolene. Ved en skole deltar PPT på ukentlige ledermøter. En PP-rådgiver knyttet til en annen skole kommenterte at PPT nettopp burde delta på regelmessige møter med ledelsen:

«Det vil sannsynligvis føre til et bedre systemarbeid og raskere ivaretagelse av enkeltbarn. Ad-hoc møter holder ikke om man skal få til en systemutvikling. Det er ikke tilstrekkelig for PPT med deltagelse på ressursteam møte 1 ½ t annenhver uke for å få et «system blikk- eller systemutvikling»/sporadiske møter med ledelsen. Jeg trenger jevnlig innsikt i fraværsaker, hendelser m/elever og skolemiljøsaker (f.eks. for å kunne veilede både på individ og systemnivå og ikke minst jobbe mer effektivt som pp-rådgiver). Vi har det som agenda i ressursteam, men det blir sjeldent gjennomført da vi ikke har nok tid.»

⁶³ Av individrettet arbeid skal PP-tjenesten gjøre utredninger av barns behov, følge opp enkeltelever i form av råd og veiledning til foresatte og lærere og utarbeide sakkyndige vurderinger, jf. kommunens hjemmeside omtalt i kapittel 3.2.

⁶⁴ <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier>

En rektor kommenterte at PPT ikke har kapasitet til å delta fast på teammøter eller fellesmøter, men møter ved behov. En annen ønsket at PPT hadde kapasitet til å være med i skolens PALS-team.

Vi spurte leder av PPT i august 2024 om hvordan hun opplever at samhandlingen med skolene fungerer. Hun svarte at det er store forskjeller på skolene og samarbeidet varierer. PPT har mer tilstedeværelse på skolene enn tidligere, og skolene er mer fornøyde med PPT nå enn før. PP-rådgiverne og logopedene uttrykte at de har et godt samarbeid med skolen(e). En sa det slik:

«Vi forstår hverandre, støtter hverandre, og bruker mye tid på å drøfte sammen hva som er viktig at vi kan samarbeide om. Vi drøfter ofte samarbeid PPT-skole og hvordan dette skal fungere best mulig, og dette er gode drøftinger. Vi har flere tanker om hvordan vi kunne jobbet fremover – men tiden til både skole og PPT strekker ikke til i forhold til alle ønskene – så vi velger ut områder som kan være realistisk å få til».

5.6 Revisjonens vurderinger

Vi vil her vurdere informasjonen i dette kapitlet opp mot revisjonskriteriene utledet i kapittel 5.1.

PPT skal være tilgjengelige og bistå skolene i deres forebyggende arbeid og med kompetanse- og organisasjonsutvikling

Vår vurdering er at PP-tjenesten i Lunner til en viss grad bistår skolene i deres forebyggende arbeid og i kompetanse- og organisasjonsutvikling. De gir skolene veiledning, bistår i tverrfaglige samarbeidsfora og i kommunens pågående utviklingsprosjekter. Både skoleledelsen og PPT uttrykte imidlertid at de ønsker at PPT kunne jobbe langt mer systemrettet enn de gjør i dag. PP-tjenesten i Lunner er en liten og sårbar tjeneste som arbeider under et stort tidspress. Det meste av deres tid og kapasitet brukes på arbeid med enkeltelever.

Ved at PP-rådgiverne jobber noen dager i uka på hver sin skole, er de tilgjengelige for skolenes ansatte. Det ser vi som positivt. Gjennomgangen viser samtidig at fordelingen på faste skoler er sårbart når en PP-rådgiver er fraværende. Det er viktig at kommunen sikrer at alle skoler og elever får nødvendig bistand fra PPT, uavhengig av den enkelte PP-rådgivers tilstedeværelse.

Vi mener at PPTs bistand ovenfor skolene i for liten grad er satt i system. Selv om kommunen har en målsetting om økt fokus på tidlig innsats og forebyggende arbeid, kan vi ikke se at dette er fulgt opp med dokumenter eller rutiner som avklarer hva PP-tjenestens systemrettede arbeid på skolene skal omfatte. En avklaring av dette vil kunne gjøre arbeidet mer forutsigbart for PPT og sikre at viktig arbeid gjennomføres. Det vil også kunne fremme forståelsen av hva PPT kan bidra med både blant ansatte ved skolene og i andre kommunale instanser. Det er grunn til å tro at mange kommuner har utarbeidet slike rutiner, og det kan være nyttig å innhente læringspunkter eller samarbeide på andre måter.

PP-rådgivernes systemrettede arbeid varierer fra skole til skole. Vi er innforståtte med at skolene er forskjellige og har ulike behov. Det er likevel en risiko for at arbeidet blir personavhengig. Vi ser det som positivt at PPT er i gang med å etablere og forbedre sine interne rutiner og systemer. Implementeringen av det nye årshjulet vil kunne gi likere praksis på skolene og sørge for at sentrale systemrettede oppgaver gjennomføres.

Det er en målsetting i kommunen at flest mulig elever får god tilrettelegging innenfor ordinær tilpasset opplæring og at færrest mulig har behov for sakkyndig vurdering fra PPT og vedtak om ITO. Kommunen har satt i gang prosjekter og prosesser som på sikt kan medføre at PP-tjenesten blir mer tilgjengelige for systemrettet arbeid. Det omfatter blant annet opprettelsen av et veiledningsteam, leseopplæringsplanen og administrasjonens gjennomgang av PPTs sakkyndige vurderinger. Vi har ikke fått informasjon som tilsier at det er utarbeidet en samlet plan, eller gjennomført en risikovurdering, av hvordan målsettingen skal nås. Etter vår vurdering kan det være et nyttig verktøy, og blant annet sikre at relevante aktører involveres i arbeidet.

Vi er informert om at rektorene i Lunner alltid fatter vedtak om spesialundervisning/ITO i tråd med PPTs sakkyndige vurdering, til tross for at denne kun er rådgivende. Det er viktig å understreke at PP-tjenesten, uavhengig av kommunens økonomiske situasjon, skal være faglig uavhengige når de gjør sine vurderinger av enkeltelevers behov for ITO.

Det er avklart hvilket ansvar, rolle og oppgaver PP-tjenesten har ovenfor skolene.

Vår vurdering er at kommunen ikke i tilstrekkelig grad har avklart hvilket ansvar, rolle og oppgaver PP-tjenesten skal ha ovenfor skolene og andre kommunale tjenester. Det foreligger ingen plan som gir opplysninger om innholdet i tjenestene og som tydeliggjør forventninger og retning. I intervjuer varierte det om ansatte i PPT opplevde sine oppgaver som tydelig avklarte. Vi er informert om at PPT nylig har igangsatt et arbeid med å spisse mandatet sitt mot andre kommunale instanser og etablere et godt tverrfaglig arbeid. Det ser vi som positivt.

Kommunen har rutiner for samarbeidet mellom PPT og skolene på individ- og systemnivå.

Gjennomgangen viser at Lunner kommune har rutiner som forklarer hvordan skolen og PPT skal samarbeide om enkeltelever. Det omfatter blant annet rutinebeskrivelsen for spesialundervisning. Kommunen mangler imidlertid prosedyrer for hvordan PPT skal bistå skolene i deres forebyggende arbeid og med kompetanse- og organisasjonsutvikling. En rutinebeskrivelse fastslår at PPT skal være fast deltaker i skolenes ressursteam. PPTs oppgaver der omtales imidlertid ikke.

Få av prosedyrene vi har gjennomgått er oppdaterte etter innføringen av ny opplæringslov høsten 2024. Enkelte er under revidering. Vi er informert om at både skoleadministrasjonen og PPT har et stort etterslep i arbeidet med rutiner og maler. Det er etter vår vurdering positivt at PPT er i gang med å utvikle og gjennomgå sine systemer og rutiner. Det omfatter blant annet hvilke elevsaker skolene skal henvise til PP-tjenesten og når PPT skal avslutte sakene. En avklaring og avgrensning av dette kan på sikt gi PPT mer tid til å jobbe med tidlig innsats, forebyggende arbeid og kompetanse- og organisasjonsutvikling.

Det er lagt opp til møteplasser mellom skolene og PPT på individ- og systemnivå.

Det er lagt opp til ulike møteplasser mellom skolene og PP-tjenesten. Det omfatter blant annet ressursteam, samarbeidsmøter og ansvarsgruppemøter. Gjennomgangen viser at det varierer noe mellom skolene hvilke møteplasser PPT deltar på. Etter vår vurdering ville det være en fordel om alle PP-rådgiverne deltok på jevnlige møter med skoleledelsen. Det kan gi god kompetanseoverføring og ledelsesforankring og sikre at PP-rådgiverne involveres i skolens relevante systemrettede tiltak.

6 SKOLENES FØRHENVISNING SARBEID

Vi vil her se på følgende problemstilling:

I hvilken grad gjennomfører og dokumenterer skolene de tiltakene de iverksetter innenfor det ordinære opplæringstilbudet før elever henvises til PPT?

6.1 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene til denne problemstillingen er i hovedsak utledet fra opplæringsloven med forskrift, Utdanningsdirektoratets *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging* og *Kvalitetskriterium i PP-tenesta*. Vi har gjennomgått elevdokumentasjon utarbeidet våren og høsten 2024. Dokumentasjonen omfattes således av både gammel og ny opplæringslov. Vi vil her i hovedsak omtale bestemmelsene i ny lov, men også kommentere tidligere opplæringslov.

Opplæringsloven § 11-1 fastslår at kommunen skal sørge for at opplæringen er tilpasset den enkelte elev. Alle elever skal få et tilfredsstillende utbytte av opplæringen uavhengig av sine forutsetninger. Utdanningsdirektoratets *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging*⁶⁵ viser til at skolen jevnlig og systematisk må vurdere om elevene har utbytte av opplæringen. Hva som er et tilfredsstillende utbytte, er en faglig pedagogisk vurdering. Skolen skal blant annet se på mestrings- og funksjonsnivået, læringsforutsetningene og utviklingen til elevene, opp mot kompetansemålene. Det fastslås at hva som er «tilfredsstillende» kan variere etter elevens behov, over tid og med endringer i hva som er faglig god praksis.

Lærerne skal, etter opplæringsloven § 11-2, følge med på utviklingen til elevene. Til dette har de ulike verktøy, jf. *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging*. Det omfatter blant annet:

- kartleggingsprøver i lesing og regning. Disse er obligatoriske for 3. trinn, men kan benyttes på flere trinn
- obligatoriske nasjonale prøver i lesing, regning og engelsk for 5., 8. og 9. trinn
- elevsamtaler
- skole-hjemsamarbeid
- observasjoner
- informasjon fra overganger mellom barnehage-skole og mellom ulike skoler

Skolene skal også gjøre skriftlige og muntlige underveisvurderinger for å vurdere om elevene har et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, jf. forskrift til opplæringsloven § 9-11:

⁶⁵ Veilederen ble publisert i 2014 og sist oppdatert i forbindelse med ny opplæringslov i 2024. Veilederen gir blant annet informasjon om skolenes handlingsrom innenfor den ordinære opplæringen, når retten til individuell tilrettelegging trer inn og videre saksbehandling. <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/veileder-for-tilpasset-opplaring-og-individuell-tilrettelegging/>

«All vurdering som blir gjort før opplæringa er avslutta, er undervegsvurdering. Undervegsvurderinga i fag skal vere ein integrert del av opplæringa, og ho skal tene til å fremje læring, auke kompetansen i faga og gjere opplæringa betre tilpassa den enkelte.»

Kommunen skal også dokumentere elevenes fravær. Fra og med 8. trinn skal elevene få vurdering med karakter i alle fag, jf. opplæringsforskrifta § 9-3. Vurderingen skal gi informasjon om elevens kompetanse.

Etter opplæringsloven § 11-2 skal lærerne melde fra til rektor dersom det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Skolen skal ved behov sette i gang egnede tiltak. I forarbeidene vises det til at tiltakene både kan gjelde utformingen av opplæringen, intensiv opplæring og ulike former for tilrettelegging. Hvilke tiltak som kan hjelpe den enkelte eleven med å få et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, skal vurderes konkret fra gang til gang, jf. *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging*. Det er elevens behov som er avgjørende for hvilke tiltak skolen setter inn. Et tiltak innenfor tilpasset opplæring er intensiv opplæring på 1. til 4. trinn. Kommunen skal, etter opplæringsloven § 11-3, sørge for at elever som står i fare for ikke å ha forventet progresjon i lesing, skriving eller regning får en egnet intensiv opplæring. Intensiv opplæring er en plikt for skolen, men er ikke en individuell rettighet for eleven. Dette betyr at kommunen ikke skal fatte vedtak om intensiv opplæring.

Skolen skal evaluere om de igangsatte tiltakene gir eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Det skal videre vurderes om eleven i tillegg har behov for tilrettelegging i form av individuelt tilrettelagt opplæring, personlig assistanse, fysisk tilrettelegging, tekniske hjelpemidler eller opplæring i mobilitet, jf. opplæringsloven § 11-2. Veilederen peker på at: *«Det er viktig at skolen bevisst bruker det handlingsrommet de har gjennom tilpasset opplæring eller intensiv opplæring, før de vurderer om eleven har behov for individuell tilrettelegging»* (kapittel 5.1).

I § 5-4 i tidligere opplæringslov står tilsvarende. Undervisningspersonalet skal vurdere om en elev trenger spesialundervisning, og melde fra til rektor ved behov. Det vises også til at: *«Skolen skal ha vurdert og eventuelt prøvd ut tiltak innanfor det ordinære opplæringstilbodet med sikte på å gi eleven tilfredsstillande utbytte før det blir gjort sakkunnig vurdering.»*

Hvis eleven fremdeles ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, selv med tiltakene skolen setter inn innenfor tilpasset opplæring eller intensiv opplæring for 1.-4. trinn, har eleven rett til individuell tilrettelegging. Det fastslås i opplæringsloven § 11-2. Hvis eleven kan ha behov for individuelt tilrettelagt opplæring, må kommunen hente inn sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten.

Noen elever har et åpenbart behov for individuell tilrettelegging. Veilederen viser til at det kan være elever som har hatt spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, eller elever som har store behov for tilrettelegging. For disse elevene trenger ikke skolen å prøve ut tiltak innenfor tilpasset opplæring eller intensiv opplæring før de henter inn sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten og fatter vedtak om ITO.

Ett av de fire veiledende kvalitetskriteriene Utdanningsdirektoratet har utarbeidet er, som nevnt i kapittel fem, at PPT skal bidra til tidlig innsats. Et av punktene som operasjonaliserer hva dette kriteriet innebærer er:

«Skoleeigar, PP-tenesta og skolane har felles rutinar for kva skolane skal ha vurdert og eventuelt prøvd ut av tiltak før tilvising til sakkunnig vurdering av behovet for individuelt tilrettelagt opplæring, og for korleis PP-tenesta bør involverast i dette arbeidet»⁶⁶.

Et annet av kvalitetskriteriene er at PPT arbeider forebyggende. Det innebærer blant annet at: «Skoleeier, skolene og PP-tjenesten har felles rutiner for bruk av kartleggingsverktøy».

På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor har vi utledet følgende revisjonskriterier:

- **PP-tjenesten og skolene bør ha felles rutiner for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før henvisning til PPT.**
- **Skolen skal ha prøvd ut egnede tiltak før en elev henvises til PPT. Tiltakene og evaluering av disse bør være dokumentert i henvisningen til PP-tjenesten.**

6.2 Rutiner og skjemaer

Informasjonen i dette kapitlet er hentet fra kommunens rutiner og skjemaer, elevdokumentasjon og gjennomførte intervjuer. Vi har ikke undersøkt skolenes faktiske gjennomføring av tiltak, kun hva som er dokumentert i elevmappene.

Skolenes arbeid før de eventuelt henviser en elev til PPT, omtales i rutinebeskrivelsen **Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5.1**. Ved bekymring for elevens læringsutbytte, skal kontaktlærer/faglærer observere, kartlegge og vurdere elevens utvikling. Skolen skal sette inn tiltak innenfor den ordinære opplæringen. Hvis dette ikke løser utfordringen, skal saken drøftes med skolens spesialpedagogiske koordinator og skoleledelsen skal informeres. Ytterligere tiltak skal iverksettes og evalueres før en eventuell førhenvisningsfase med PPT. I førhenvisningsfasen skal skolens tiltak drøftes med PPT, jf. rutinebeskrivelsen. Saken skal tas opp i ressursteam der eventuelle videre tiltak eller kartlegginger skal vurderes. Det skal videre avgjøres om saken ivaretas innenfor skolens ramme eller om det anbefales henvisning til PPT for en sakkyndig vurdering av retten til spesialundervisning.

Kommunen er, som nevnt i kapittel 5.2.1, i ferd med å utarbeide dokumentet **Plan for leseopplæringen i Lunnarskolen**.⁶⁷ Leseopplæringsplanen er planlagt iverksatt høsten 2025. Den skal være til hjelp for å sikre et helhetlig og systematisk arbeid med leseopplæringen i grunnskolen, og være et verktøy for pedagoger i det daglige arbeidet i skolen. Planen skal blant annet sikre at elever som strever med leseferdighetene, fanges opp så tidlig som mulig slik at nødvendige tiltak kan igangsettes. I planutkastet er kartleggingsrutiner inndelt i hvilke prøver/kartlegginger som skal gjennomføres ved de ulike trinnene og hva som gjennomføres ved behov. På hvert trinn skal det gjennomføres en test. De nasjonale kartleggingsprøvene i lesing skal for eksempel gjennomføres på 1., 3., 5., 8. og 9. trinn. Andre tester er på lokalt nivå. Det omfatter ulike lese- og skriveprøver og begreptester, samt tester for å avdekke lese- og skrivevansker og eventuelt oppfølgingen av disse. Utkastet til plan viser til at

⁶⁶ <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/spesialpedagogikk/pp-tjenesten/kvalitetskriterium-i-pp-tenesta/>

⁶⁷ Vi mottok 2. utkastet til dette fra leder av PP-tjenesten i august 2024.

elever som skårer lavt på testene, skal drøftes på et så tidlig stadium som mulig med skolens leseveileder, foresatte, ressursteam og/eller PPT. PPT skal ved behov gjennomføre begrepstester eller kartleggingstesten Logos, når elever fra 5. til 10. trinn skårer lavt på nasjonale prøver i lesing. Vi vil påpeke at det i utkastet til *Plan for leseopplæringen i Lunnerskolen* ikke framkommer at dokumentasjon på gjennomførte kartleggingsprøver/ tester skal vedlegges en henvisning til PPT.

Revisjonen ble på oppstartsmøtet med kommunen informert om at Lunner ikke har rutiner/prosedyrer for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før henvisning av enkeltelever til PPT. Vi ble også fortalt at det heller ikke utarbeidet rutiner/prosedyrer for skolens og PPTs bruk av kartleggingsverktøy.

Ved henvisning til PPT skal det brukes et **henvisningsskjema**. På kommunens hjemmeside ligger det både et henvisningsskjema fra foresatte til PPT⁶⁸ og et henvisningsskjema til logoped⁶⁹. I gjennomgangen av elevdokumentasjon i systemet Visma Flyt PPT så vi «*Henvisningsskjema for elever i grunnskolen i grunnskolen til pedagogisk-psykologisk tjeneste i Lunner kommune*». Dette skjemaet skal benyttes av blant annet skolen, skolehelsetjenesten eller barneverntjenesten. Det skal informeres om hvilke tjenester det ønskes samarbeid med PPT om. Det kan være kartlegging/utredning, observasjon av elev, veiledning i personalet eller til foreldre, utviklingsarbeid/kompetanseheving. Videre skal det informeres om henvisningsgrunn. Da er alternativene i hovedsak fagvansker, psykososiale vansker og konsentrasjonsvansker. Det skal også legges inn medisinske opplysninger, foresattes oppfatning av eget barn og hvilke andre instanser som er involvert i saken. I malen for henvisningsskjema skal det krysses av for hvilke vedlegg som følger henvisningen.

Etter rutinebeskrivelsen *Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5.1*, skal en **pedagogisk rapport** vedlegges henvisninger til PPT. I malen for *Pedagogisk rapport for grunnskolen Lunner kommune*⁷⁰ bes skolen om å informere om arbeidet med eleven innen ordinær oppæring. Det omfatter blant annet hvilke tiltak som har vært iverksatt/utprøvd for eleven og hvordan eleven profiterte på det. Skolen skal også omtale rutiner eller organisatoriske løsninger som bidrar til å forsterke elevens utfordringer, samt beskrive situasjoner eleven fungerer godt i. Deretter skal skolen beskrive eleven, både hva hen mestrer og strever med. Beskrivelsen skal knyttes til de ulike fagene, arbeidsmåte, sosial/emosjonell atferd, fritid og skolefravær. Skolene skal krysse av for hvilke kartleggingsresultater de vedlegger rapporten. Det omfatter blant annet karakterutskrift, Carlsten leseprøve og nasjonale prøver.

6.3 Elevdokumentasjon

Vi har gjennomgått 12 elevmapper i Visma flyt PPT, jf. kapittel to. Hensikten med dokumentgjennomgangen har vært å se hvilke tiltak skolen har gjennomført før henvisningen til PPT og evalueringen av disse tiltakene. Vi har i hovedsak sett på skolens henvisningsskjema og pedagogisk rapport og vil her redegjøre for våre funn.

⁶⁸https://img6.custompublish.com/getfile.php/5097788.3016.swa7ntulpkatkl/Henvisningsskjema%2Bfor%2Bforesatte_utfylbar%2Btil%2Butskrift.pdf?return=www.lunner.kommune.no

⁶⁹<https://img6.custompublish.com/getfile.php/5097786.3016.wuabkia7aw77jw/Henvisning%2Blogoped.pdf?return=www.lunner.kommune.no>

⁷⁰ Vi så malen i vår gjennomgang av elevmapper i Visma Flyt PPT.

I de gjennomgåtte 12 sakene, er de fleste henvisninger og pedagogiske rapporter sendt samtidig til PPT. Det er imidlertid noen unntak:

- I et tilfelle ligger det ingen pedagogisk rapport i saken.
- I et tilfelle ble pedagogisk rapport sendt to uker før henvisningen.
- I to tilfeller ble henvisningen sendt henholdsvis en eller tre uker før PPT mottok pedagogisk rapport.

Den som henviser eleven til PPT, skal fylle ut henvisningsgrunn. I gjennomgangen av de 12 skjemaene, så vi at det for flere av elevene er krysset av for flere henvisningsgrunner:

- Fagvansker: syv elever
- Psykososiale vansker: fem elever
- Konsentrasjonsvansker: fire elever

Det skal også krysses av for hvilke tjenester det ønskes samarbeid om. Her har 10 av 12 krysset av for kartlegging/utredning. Andre har krysset av, som regel i tillegg til kartlegging/utredning, for vurdering av hjelpemidler, observasjon av eleven, elevsamtaler eller veiledning i personalet.

Det varierte hvilke kartleggingsresultater som var vedlagt de 11 pedagogiske rapportene vi gjennomgikk. Vedleggene omfattet blant annet lese-, skrive- og regnetester, karakterutskrifter og resultatet av nasjonale prøver. I noen tilfeller gav selve rapporten informasjon om utførte kartlegginger uten at disse var vedlagt. Vi så videre at det i

- fem tilfeller ikke forelå noen kartleggingsresultater eller andre vedlegg,
- tre pedagogiske rapporter hadde ett vedlegg eller gav informasjon om resultatet av én kartlegging i selve rapporten,
- en pedagogisk rapport har tre vedlegg, mens to andre har flere enn tre vedlegg.

I pedagogisk rapport skal skolen fylle ut hvilke tiltak som har vært iverksatt/utprøvd for eleven. Gjennomgangen viste blant annet følgende tiltak:

- samtale med elev og/eller foresatte,
- opplæring i liten gruppe,
- opplæring på eget rom,
- mulighet for å være inne i friminutt,
- tilrettelagte lekser og oppgaver på skolen,
- pauser ved behov,
- lesegruppe,
- samtale med helsesykepleier

I åtte av de 11 pedagogiske rapportene vi gjennomgikk, nevnes kun ett eller to tiltak. Samtale med helsesykepleier ble kun nevnt i en rapport, mens samtale med foresatte nevnes i to.

I den pedagogiske rapporten skal skolen skrive hvordan eleven profiterte på tiltakene. I fem av 11 rapporter gis det imidlertid ingen informasjon om dette. Andre har kun skrevet at det for eksempel er bra for eleven med liten gruppe eller nyttig med eget rom.

I henvisningen skal man fylle ut hvorvidt saken er drøftet med PPT og/eller med ressursteam. Vi så i gjennomgangen at de fleste sakene var blitt drøftet i ressursteam før henvisningen ble sendt til PPT. I sakene som ikke var drøftet i ressursteamet, hadde skolen i forkant hatt en samtale med PP-rådgiver.

6.4 Informasjon fra intervjuer

Et tiltak innenfor ordinær opplæring er, som tidligere nevnt, intensiv opplæring på første til fjerde trinn. Intensiv opplæring kan bidra til at utfordringer kartlegges og følges opp på et tidlig tidspunkt. Vi er fortalt at skolene i Lunner tilbyr intensiv opplæring til elever på 1.-4. trinn som scorer under forventet nivå i lesing, skriving og/eller regning. Intensiv opplæring i lesing blir gjennomført av leseveileder i grupper, gjennom lesekurs eller på individnivå. I matematikk blir det også satt inn intensiv opplæring i form av kurs til grupper og/eller enkeltelever til elever som scorer under forventet nivå i regning.

Vi spurte de ansatte ved PP-tjenesten om de mener at skolen(e) i tilstrekkelig grad prøver ut egnede tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet før de henviser en elev til PPT. Vi fikk følgende svar:

- *Skolen er flink til å se og drøfte utfordringer enkelte elever har og setter inn tiltak de kan gjennomføre selv.*
- *Her har vi en vei å gå. Det er generelt få tiltak som er prøvd ut innenfor det ordinære, og det er lav terskel for å henvise. Jeg er sikker på at hadde PPT hatt tid til å veilede mer innenfor det ordinære og hva som kan gjøres før en henvisning, samt få på plass rutiner for dette, så ville det vært positivt. PPT bør i samarbeid med skolen lage rutiner på dette.*
- *De har alltid prøvd ut tiltak før ressursteam, men spørsmålet er heller om de har prøvd ut egnede og kvalitativt gode nok tiltak over tid. Tiltakene er ofte for generelle, lite spissede og kortvarige. Jeg har fått et inntrykk av at det er manglende systematisk bruk av resultater fra nasjonale prøver eller kartleggingsverktøy, for å sette inn kvalitativ god tilpasset opplæring og prøve ut over tid.*
- *Vi ønsker en før-henvisningsfase der vi prøver ut ting. Det er ofte litt lite dokumentasjon og systematikk i hva som er prøvd ut. I ressursteamet gir PPT tilbakemelding på hva skolene bør se nærmere på, hva de bør kartlegge og sjekke før de henviser elever til oss.*

Konstituert leder av PPT forklarte at skolenes utprøving av tiltak varierer ut fra hva saken handler om:

«I noen saker er det prøvd ut mange tiltak. I andre saker er noe prøvd ut, men ikke systematisk. I saker om lese- og skrivevansker, er det ofte vært gjort en del tiltak i forkant av henvisningen. Disse har gjerne vært evaluert, og saken er drøftet i ressursteam. Når det gjelder høyt skolefravær, er det ikke alltid prøvd ut systematiske tiltak. Når vi spør skolen hva som er prøvd ut, har de ofte prøvd ut ulike tiltak over tid, men det er ikke alltid systematisert eller evaluert. Det kan være at lærer har gitt eleven færre oppgaver i en periode og hyppigere pauser. ... Det varierer om skolene evaluerer tiltakene. Noen gjør det. Andre har gjennomført tiltak over lang tid uten at de vet effekten av det.»

Noen av PP-rådgiverne etterlyste en mer enhetlig praksis for gjennomføring av tiltak og hvordan resultatene skal brukes. En informerte oss om at hun skoleåret 2023-24 utarbeidet en liste over kartleggingsverktøy innenfor grunnleggende ferdigheter, atferdsvansker, konsentrasjonsvansker, språkvansker, fravær etc. Hun sa videre at: *«Det ble oppgitt at «utrulling» av den er utsatt da det er behov for å bli enig om en «kommunal verktøykasse for kartlegging», samt sett i lys av den nye kommunal lese- og skriveveilederen som er på trappene.»*

En av rektorene kommenterte også de ønsker seg flere kartleggingsverktøy for å finne hva elevene trenger mer av.

En ansatt i skoleadministrasjonen sa i intervju at skolene har plikt til å kartlegge elevene, sette inn tiltak og evaluere disse. Dette skal legges ved henvisningen. Vedkommende sa videre at: *PPT kunne stilt strengere krav til skolene. De har ikke praksis på å returnere henvisningen hvis ikke all dokumentasjon ligger ved. PPT bør i større grad veilede skolene om hva de trenger i forkant av en henvisning. Dette har blitt bedre.*» Kommunalsjefen sa at også hun har utfordret PPT til å bli tøffere ovenfor skolene mht. hva skolene skal gjøre av utredninger og tiltak før henvisning. Hun oppfordret PPT til å sende saker tilbake til skolen som ikke er godt nok forberedte og sa at PPT kun skal ta tak i de opplagte sakene.

Enkelte viste til at skolene i liten grad har et system for utprøving av tiltak før saken henvises til ressursteamet. En PP-rådgiver fortalte at skolen tidligere brukte et skjema der foresatte underskrev på utprøving av tiltak i en tidsbegrenset periode. Det kunne være intensiv opplæring i form av lese- og skrivekurs eller oppfølging i liten gruppe. Nå blir tiltakene først formalisert når eleven/saken skal drøftes i ressursteamet. Hun skrev videre at:

«Da fylles skjema ut til ressursteam, hvor utprøvde tiltak ofte beskrives i veldig generelle ordelag og erfaringsmessig så er det sjeldent «spissede» tiltak som er gjennomført systematisk og evidensbasert over tid, med evaluering på individ/gruppe/trinn-nivå eller ledelsen.»

Konstituert leder i PPT informerte oss om det jobbes med å lage en felles forståelse av hvilket forarbeid som skal være gjort før en sak meldes til ressursteam.

I svarene vi fikk på kartleggingen, viste flere PP-rådgivere til det er behov for en mer systematisk oppfølging av saker som har vært i ressursteam. De viste til at manglende systemer, rutiner og tiltak gjør at saker som kommer i ressursteam blir henvist PPT.

6.5 Revisjonens vurderinger

Vi vil her gi vår vurdering av de innsamlede dataene opp mot revisjonskriteriene utledet i kapittel 6.1.

PP-tjenesten og skolene bør ha felles rutiner for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før henvisning til PPT

Lunner kommune mangler felles rutiner for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før de henviser enkeltelever til PPT. Det er heller ikke utarbeidet rutiner/prosedyrer for skolenes og PPTs bruk av kartleggingsverktøy. Kommunens rutinebeskrivelse for spesialundervisning fastslår generelt sett at skolene skal ha prøvd ut tilpassede tiltak før henvisningen. Det nevnes imidlertid ingen konkrete tiltak eller kartleggingsverktøy. I leseutviklingsplanen, som er i ferd med å utvikles, omtales forskjellige prøver og kartlegginger som skal gjennomføres på ulike trinn og ved behov. Det ser vi som positivt. Etter vår vurdering, bør det imidlertid fremkomme at dokumentasjon på gjennomførte kartleggingsprøver skal vedlegges en eventuell henvisning av enkeltelever til PPT.

Skolen skal ha prøvd ut egnede tiltak før en elev henvises til PPT. Tiltakene og evaluering av disse bør være dokumentert i henvisningen til PP-tjenesten

Gjennomgangen tyder på at skolene iverksetter få tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet før elever henvises til PPT. Vi fant lite dokumentasjon på gjennomførte tiltak i elevmappene. De fleste pedagogiske rapportene nevner kun utprøving av ett eller to tiltak. Det kunne for eksempel være opplæring i liten gruppe eller på eget rom. Intervjuer med ansatte i PP-tjenesten bekreftet at skolene prøver ut enkelte tiltak. Det er imidlertid lite systematikk i dette, og tiltakene er ofte generelle og kortvarige.

Vår vurdering er at skolene i liten grad dokumenterer evaluering av tiltakene i henvisningene til PPT. Nesten halvparten av sakene har ingen informasjon om dette. Andre har kun skrevet at det for eksempel er bra for eleven å være i liten gruppe eller at det er hensiktsmessig med eget rom.

Vi mener det kan være hensiktsmessig for kommunen å utarbeide en prosedyre for gjennomføring og evaluering av tiltak. Vi er klar over at hva som bør forsøkes av tiltak vil variere fra sak til sak. Det vil også være avhengig av den enkelte skoles handlingsrom. Det kan likevel være nyttig med et dokument som redegjør for aktuelle tiltak knyttet til ulike typer utfordringer. Det kan sikre en systematisk utprøving av tiltak, og evaluering av disse, over tid. Dersom skolene dokumenterer mer i henvisningen til PPT, gir det et bedre utgangspunkt for PPTs videre kartleggingen og utredningen. Det kan avlaste PPT og på sikt gi dem mer tid til å bistå skolene med systemrettede oppgaver.

7 KOMMUNENS OMFANG AV SPESIALUNDERVISNING/INDIVIDUELT TILRETTELagt OPPLÆRING

Noe av bakgrunnen for at kontrollutvalget bestilte revisjon om spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring (ITO), var KOSTRA-tall som viste at Lunner kommune har færre elever med vedtak om spesialundervisning/ITO enn tilsvarende kommuner. Vi vil derfor her se nærmere på følgende problemstilling:

Hva er mulige forklaringer på kommunens lave omfang av spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring?

Vi begrenser gjennomgangen til å omtale andelen elever med vedtak om spesialundervisning/ITO. Vi vil ikke omtale utviklingen i hvor stor andel av kommunens midler som brukes på spesialundervisning/ITO eller hvor mange lærertimer ITO som gis. Problemstillingen er beskrivende, og vi benytter ikke revisjonskriterier. Gjennom intervjuer og kartlegginger, har vi etterspurt mulige forklaringer på kommunens lave omfang av ITO. Vi har i liten grad gått nærmere inn i hva som ligger bak forklaringene. Vi har heller ikke undersøkt skolenes arbeid med å identifisere elever med et mulig behov for ITO.

7.1 Omfanget spesialundervisning/ITO i Lunner kommune

Vi vil her vise omfanget av spesialundervisning/ITO ut fra KOSTRA-tall⁷¹ og informasjon vi har mottatt fra skoleadministrasjonen i Lunner. Vi har sammenlignet andelen elever som får spesialundervisning i Lunner kommune med andelen i sammenlignbare kommuner. Innlandet Revisjon har nylig gjennomført en revisjon av PPT i Jevnaker kommune.⁷² Vi er bedt om å sammenligne kommunene og inkluderer derfor tall fra Jevnaker nedenfor. Vi understreker at omfanget spesialundervisning for 2024 i tabellen er foreløpige KOSTRA-tall. De endelige tallene kommer først i juni 2025.

Tabell 1: KOSTRA-tall – andel elever med spesialundervisning/ITO i perioden 2021 – 2024 (prosent)

	2021	2022	2023	2024
Lunner	5,5	5,0	5,6	7,1
Jevnaker	8,8	9,7	12,5	13,1
Landet uten Oslo⁷³	7,9	7,9	8,1	8,0
Kostragruppe 1⁷⁴	8,8	9,3	9,7	9,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå⁷⁵

⁷¹ Kostra er en forkortelse for kommune-stat-rapportering. Gjennom Kostra sender alle norske kommuner og fylkeskommuner inn tall fra sine tjenesteområder til Statistisk sentralbyrå.

⁷² Forvaltningsrevisjonsrapport 2-2025 PPT og førhenvisningsarbeidet ved skolene, behandlet i kommunestyret i Jevnaker 22. mai 2025.

⁷³ Oslo er utelatt fordi byen både er kommune og fylkeskommune, og dessuten skiller seg ut på andre måter.

⁷⁴ Lunner kommune er gruppert i KOSTRA-gruppe 1. Kommunene er gruppert langs tre ulike dimensjoner; folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger. KOSTRA-gruppe 1 består av kommuner med 2 000 til 9 999 innbyggere, lave bundne kostnader og lave frie disponible inntekter per innbygger.

⁷⁵ <https://www.ssb.no/statbank/table/12222/>

Tabellen ovenfor viser en økning i andelen Lunner-elever med spesialundervisning/ITO i 2024 sammenlignet med tidligere år. Andelen elever med spesialundervisning/ITO har i perioden vært langt høyere i Jevnaker enn i Lunner. Lunner har også mindre spesialundervisning/ITO enn sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet uten Oslo.

Tabellen nedenfor viser andelen elever som får spesialundervisning fordelt på klassetrinn. Tallene for 2024 er også her foreløpige KOSTRA-tall.

Tabell 2: Andel elever i prosent som får spesialundervisning/ITO fordelt på kommune og trinn i perioden 2021-2024

Trinn	Kommune	2021	2022	2023	2024
1.-4 trinn	Lunner	4,8	2,4	3,4	3,3
	Jevnaker	7,9	8,9	9,3	9,8
	Kostragruppe 1	6,0	6,3	6,7	6,1
5.– 7. trinn	Lunner	6,8	6,9	7,8	10,1
	Jevnaker	10,6	11,9	14,7	13,5
	Kostragruppe 1	10,7	11,0	11,2	11,3
8.-10. trinn	Lunner	5,1	6,5	6,1	8,6
	Jevnaker	8,1	8,3	14,2	16,7
	Kostragruppe 1	10,4	11,3	11,7	12,0

Kilde: Statistisk sentralbyrå⁷⁶

Tabellen viser at omfanget elever med spesialundervisning/ITO i Lunner kommune ligger under kostragruppe 1, mens Jevnaker kommune ligger over. For Lunner kommunes del er andelen elever med spesialundervisning/ITO høyest på mellomtrinnet. I 2024 ligger omfanget i Lunner under Jevnaker på alle trinn, og det er særlig forskjell mellom dem på småskole- og ungdomstrinnet.

Tallene i tabellen nedenfor har vi fått fra skoleadministrasjonen i Lunner. Den viser forskjeller mellom skolene i Lunner kommune når det gjelder omfanget spesialundervisning/ITO. På første til fjerde trinn har vi av personvern hensyn ikke fordelt på skolene, da færre enn fem elever har ITO på enkelte av skolene.

Tabell 3: Andel elever på mellom- og ungdomstrinnet med vedtak om spesialundervisning/ITO i 2024

Skole	Antall elever totalt	Antall med ITO	Prosentvis andel elever med ITO
1.-4. trinn ved alle skolene	395	13	3,3 %
Grua barneskole			
5-7.trinn	72	9	12,5 %
Lunner barneskole:			
5-7.trinn	148	15	10 %
Harestua skole:			
5-7.trinn	115	10	8,7 %
8-10.trinn	155	15	9,7 %
Lunner ungdomsskole			
8.-10. trinn	182	14	7,7 %
Totalt	1067	76	7,1 %

Kilde: Informasjon mottatt av kommunen i februar 2025

⁷⁶ <https://www.ssb.no/statbank/table/12222/tableViewLayout1/>

7.2 Informasjon fra intervjuer

Vi spurte PP-rådgiverne og rektorene i kartleggingen utsendt høsten 2024 om hva de tror er forklaringen på at Lunner kommune har et lavere omfang ITO enn tilsvarende kommuner, jf. tabell en ovenfor. Enkelte svarte at de ikke hadde noen forklaringer på det. Noen stilte spørsmål ved tallene og mulig feilregistrering. En trodde at omfanget ITO var høyere i Lunner enn i tilsvarende kommuner.

En av rektorene nevnte at en forklaring på at omfanget ITO i Lunner er lavere enn andre kommuner, kan være prosessene med kommunalsjef og PPT om hvordan kommunen nettopp kan redusere omfanget av ITO, jf. kapittel 5.2.5. En annen skrev at PP-rådgiverne er mer ute i skolene og tettere på enn tidligere, og at det kan ha gitt en effekt. Kun et av svarene vi fikk fra PP-rådgiverne og rektorene var relatert til skolenes arbeid med ITO. En rektor skrev at: *«Vi har prøvd å se spes.ped behov i sammenheng på trinnet»*.

Tre av rektorene informerte i kartleggingen om at de ved sine skoler opplever en økning i antall elever med særlige behov. En sa at: *«Antall elever som biter og slår øker. Antall elever med autistiske trekk øker. Antall foresatte som er engstelig for barnet sitt og som har store forventninger til hva skolen skal fikse bekymrer»*. I kommunens *Årsrapport 2023*⁷⁷ viser skolene til et økende behov for spesialundervisning, og at det er flere elever med behov for mye tilpasset opplæring i det ordinære klasserommet.

En av rektorene oppgav å ha venteliste med elevsaker som skal inn i ressursteam og der resultatet kan bli behov for sakkyndig vurdering og vedtak. Flere nevnte at kommunen har et etterslep i arbeidet med sakkyndige vurderinger. Det innebærer trolig at det reelle antallet elever som trenger ITO er høyere enn tallene viser. De siste årene har PPT, som tidligere nevnt, hatt langtidssykemeldinger og vakante stillinger. En rektor kommenterte at: *«Dette merker skolen tydelig fordi de elevene vi har henvist ikke får begynt på sin utredning, og alt tar veldig lang tid.»* En PP-rådgiver forklarte dessuten at: *Det tar tid å komme i gang med saker etter henvisning, noe som gjør at vi blir «hengende etter» og noen av sakene rekker å utvikle seg til større vansker for man klarer å starte opp.»* Omfanget av ITO vil således kunne øke når PPT har behandlet henvisningene og skrevet sakkyndig vurdering. Konstituert leder av PPT bekreftet i april 2025 at tjenesten har et stort etterslep av saker. De har lang saksbehandlingstid som i dag varierer fra uker til måneder og år, jf. kapittel 5.4.3.

7.3 Oppsummering

Gjennomgangen viser at andelen elever med vedtak om ITO i Lunner var høyere i 2024 enn tidligere år. Omfanget ligger likevel under gjennomsnittet for tilsvarende kommuner. Vi har her gjennomgått ulike forklaringer på dette. En forklaring er at PP-tjenesten har et etterslep i arbeidet med sakkyndige vurderinger begrunnet i blant annet sykemeldinger og vakante stillinger. Det vil trolig medføre at omfanget ITO fortsetter å øke fremover. En videre økning sannsynliggjøres også av at det synes å bli flere elever med særlige behov. En annen forklaring på det lave omfanget ITO kan være kommunens arbeid for at flest mulig elever skal ivaretas innenfor skolenes ordinære opplæring og derfor ikke har vedtak om ITO.

⁷⁷ https://pub.framsikt.net/2023/lunner/mr-202312-%C3%A5rsrapport_2023/#/home

8 KONKLUSJONER OG ANBEFALINGER

8.1 Konklusjoner

Konklusjonene gis med bakgrunn i revisjonens vurderinger i kapittel fem og seks.

I hvilken grad bistår PPT skolene med systemrettet arbeid for å legge opplæringen til rette for elever med særlige behov?

Vi konkluderer med PP-tjenesten i Lunner til en viss grad bistår skolene med forebyggende arbeid og kompetanse- og organisasjonsutvikling. De gir skolene veiledning i ressursteam og har fast tilstedeværelse på skolene. PPT bidrar også i tverrfaglige samarbeidsfora og pågående utviklingsarbeid i kommunen. Vi konkluderer videre med at:

- PPT sin ressursituasjon over tid fører til at det ikke er nok kapasitet til å bistå skolene med systemrettet arbeid i den grad skoleledelsen og PPT ønsker og ser behov for. Det meste av PP-tjenestens tid brukes til arbeidet med enkeltelever.
- Det er behov for å sette PPTs bistand til skolene bedre i system. Kommunen har i liten grad avklart hva PPTs systemrettede ansvar, rolle og oppgaver ovenfor skolene skal omfatte. Det mangler prosedyrer for hvordan PPT skal samarbeide med skolene på et systemnivå.
- Kommunen har rutiner som ikke er ferdig reviderte etter innføringen av ny opplæringslov fra 1. august 2024.
- PP-rådgivernes systemrettede arbeid varierer fra skole til skole. Vi mener at det er en fare for at bistanden blir personavhengig. Når PPTs nylig utarbeide årshjul fullt ut tas i bruk, kan det sikre at viktig systemarbeid gjennomføres på alle skolene uavhengig av hvem som er PP-rådgiver.
- PPT er en liten og sårbar tjeneste. Det er viktig at kommunen sikrer at alle enkeltelever og skoler får nødvendig bistand fra PPT, uavhengig av den enkelte PP-rådgivers tilstedeværelse.
- Det er positivt at PPT har satt i gang arbeid med å forbedre sine interne system og rutiner.
- Kommunen har en målsetting om at flest mulig elever får god tilrettelegging innenfor ordinær tilpasset opplæring og at færrest mulig har behov for vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring. Det er igangsatt arbeid og prosjekter som kan bidra til å komme nærmere målet. Vi savner imidlertid en samlet plan, eller risikovurdering, av hvordan målsettingen skal nås.
- Rektorene i Lunnarskolen fatter alltid vedtak om spesialundervisning/ITO i tråd med PPTs sakkyndige vurdering, til tross for at denne kun er rådgivende. Det er viktig at kommunen sikrer PP-rådgivernes faglige uavhengighet i sakkyndighetsarbeidet.
- Det er lagt opp til møteplasser mellom skolene og PPT på både individ- og systemnivå. Det varierer noe mellom skolene hvilke møtearenaer PP-rådgiver har med skolene og hvorvidt disse omfatter møter med ledelsen.

I hvilken grad gjennomfører og dokumenterer skolene de tiltakene de iverksetter innenfor det ordinære opplæringsstilbudet før elever henvises til PPT?

Vi konkluderer med at skolene i begrenset grad gjennomfører og dokumenterer tiltak før elever henvises til PP-tjenesten. Vi fant lite dokumentasjon på gjennomførte tiltak i elevdokumentasjonen som fulgte henvisningene til PPT. Evaluering av tiltakene var også i liten grad dokumentert. I intervju fikk vi informasjon om at skolene prøver ut tiltak og evaluerer disse, men i varierende grad. Det er lite systematikk i arbeidet og tiltakene er ofte generelle og kortvarige.

Lunner kommune mangler rutiner både for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før elever henvises til PPT og for bruk av kartleggingsverktøy. Hva som bør forsøkes av tiltak vil variere fra sak til sak. Felles rutiner kan likevel sikre en mer systematisk utprøving av tiltak, evaluering og dokumentering av disse. Det vil gi PPT mer informasjon om eleven og et bedre utgangspunkt for videre kartlegging og utredning.

8.2 Anbefalinger

Med bakgrunn i konklusjonene har vi noen anbefalinger:

- Kommunen bør innrette PP-tjenesten slik at den både kan ivareta enkeltelever og bistå skolene med forebyggende arbeid og kompetanse- og organisasjonsutvikling.
- Kommunen bør utarbeide en samlet plan for arbeidet med å sikre at flest mulig elever får god tilrettelegging innenfor ordinær opplæring og færrest mulig har behov for individuelt tilrettelagt opplæring.
- Kommunen bør avklare hva PPTs systemrettede arbeid på skolene skal omfatte og utarbeide nødvendige prosedyrer for dette.
- Kommunen bør utarbeide rutiner for hva skolene skal ha forsøkt av tiltak før elever henvises til PPT og for bruk av kartleggingsverktøy.
- Kommunen bør sørge for at rutiner jevnlig revideres.
- Kommunen bør avklare hvilke elevsaker PPT skal jobbe med.
- Kommunen bør sikre den enkelte PP-rådgivers faglige uavhengighet.
- Kommunen bør sikre at alle skoler og elever får nødvendig bistand fra PPT uavhengig av den enkelte PP-rådgivers tilstedeværelse.
- Kommunen bør vurdere om alle PP-rådgiverne skal ha jevnlig møter med skoleledelsen.

REFERANSER

Kommunens dokumenter

- *Henvisningsskjema for elever i grunnskolen i grunnskolen til pedagogisk-psykologisk tjeneste i Lunner kommune*
- *Hva er Lunnermodellen? Systematisk identifikasjon og oppfølging av utsatte barn, unge og familier*
- *Informasjonsoverføring knyttet til særlig utsatte elever – fra ungdomsskole til videregående skole*
- *LOGOPED henvisningsskjema*
- *Pedagogisk rapport for grunnskolen Lunner kommune (mal)*
- *Overgang fra ungdomsskole til videregående skole (utkast)*
- *Plan for leseopplæringen i Lunnarskolen (utkast)*
- *Ressursteam skole*
- *Ressursteam SKOLE: Drøftingsskjema systemsaker*
- *Ressursteam SKOLE: Drøftingsskjema individualsaker*
- *Rutiner for overgang fra barnehage til SFO/skole*
- *Spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1»*
- *Strategiplan for oppvekst 2020 – 2040*
- *Tilstandsrapport for grunnskolen 2022-23*
- *Økonomi og handlingsplaner*
- *Årshjul for Pedagogisk-psykologisk tjeneste*
- *Årsrapport 2023*

Øvrige dokumenter

- Helsedirektoratet (2022). *Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier*. Nasjonal veileder sist oppdatert 14. oktober 2024
- Innlandet fylkeskommune: *Tilstandsrapport for videregående opplæring i Innlandet fylkeskommune skoleåret 2023/2024*
- Innlandet Revisjon IKS: *PPT og førhenvisningsarbeidet ved skolene*. Jevnaker kommune. Forvaltningsrevisjonsrapport 2-2025
- Innlandet Revisjon IKS: *PPT, spesialundervisning og tilrettelagt opplæring*. Søndre Land kommune. Forvaltningsrevisjonsrapport 6-2024
- Innlandet Revisjon IKS: *Psykiske helsetjenester til ungdom i Lunner kommune*. Lunner kommune. Forvaltningsrevisjonsrapport 18-2022
- Kunnskapsdepartementet (2023): *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*.
- Kunnskapsdepartementet (1998): *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*.
- Kunnskapsdepartementet (2024): *Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskriften)*.
- Kunnskapsdepartementet (2019): *Meld. St 6 (2019-20) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*.
- Kunnskapsdepartementet (2023): *Prop. 57 L (2022-2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)*

- NKRF (2020): *RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon*
- Kunnskapsdepartementet (2020-2021) Prop. 100 L *Endringer i velferdslovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator)*
- Thomas Nordahl m.fl. (2018) *Inkluderende fellesskap for barn og unge*. Fagbokforlaget
- Utdanningsdirektoratet: *Individuell tilrettelegging*. Artikkel sist endret 1.8.2024
- Utdanningsdirektoratet: *Kvalitetskriterium i PP-tenesta*. Sist endret 1.8.2024
- Utdanningsdirektoratet: *PP-tjenesten (PPT)*. Artikkel sist endret 1.8.2024
- Utdanningsdirektoratet. *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging*. Sist endret 1.8.2024

VEDLEGG KOMMUNEDIREKTØRENS UTTALELSE

Innlandet Revisjon Iks
Kirkegata 72
2609 Lillehammer

Deres ref.:

Vår ref.:
24/1556 - 3 / ARIHAMM

Dato:
03.06.2025

Kommunedirektørens uttalelser til Innlandet Revisjons rapportutkast

Kommunedirektøren viser til oversendelse av rapportutkast datert 16.05.25, hvor det bes om svar på spørsmål som grunnlag for høringsuttalelsen.

1. Har informasjonen om prosjektets formål og gjennomføring vært god nok?
Informasjonen om prosjektets formål og gjennomføring har vært tilstrekkelig nok, men kommunen ser også at det har vært mindre dialog med revisjonen nå, sammenlignet med andre revisjonsrapporter.
2. Har dere kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller beskrivelse av fakta?
Kommunedirektøren har ingen kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller fremstilling av fakta.
3. Har dere kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner?
Kommunedirektør har ingen kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn. Vi bemerker at det er gjort noen mindre endringer i problemstillingene sammenlignet med vedtaket i kontrollutvalget.
4. I hvilken grad oppfattes rapporten som nyttig?
Rapporten vurderes som nyttig, og inneholder konstruktive anbefalinger som kan bidra til en hensiktsmessig videreutvikling av kommunens tjenester.
5. Har dere kommentarer til rapportens oppbygning og språk?
Kommunedirektør har ingen innspill utover det som allerede er gitt.

Side 1 av 2

6. Hva er kommunedirektørens samlede vurdering av revisjonsrapportens vurderinger, konklusjoner og anbefalinger?

Kommunedirektøren vurderer revisjonsrapporten som både relevant og nyttig. Rapporten inneholder flere relevante vurderinger og anbefalinger som støtter opp under kommunens pågående arbeid med å styrke rutiner, systemarbeid og faglig uavhengighet i PPT. Enkelte anbefalinger vurderes allerede å være ivaretatt gjennom eksisterende tiltak og strategier, og vil bli sett i sammenheng med det videre utviklingsarbeidet i kommunen.

Med hilsen

Arild Hammerhaug
kommunedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Kopi til
Linda Sandholt
Soon Elisabeth Øhring

Vedlegg
Utkast til forvaltningsrevisjonsrapport.docx
Rapportutkast PPT til uttalelse.pdf
Brev rapportutkast forvaltningsrevisjon.docx